

КАКО У ПРИРОДИ ОБЕЗБЕДИТИ
КРОВ НАД ГЛАВОМ И КОНФОР

МАЛЕ ТАЈНЕ ГЕНЕРАЦИЈА ВЕЛИКИХ ПУСТОЛОВА

ПИШЕ ЗВОНИМИР ПЕШИЋ

Заваљени у удобне фотеље испред рачунара и уљуљкани благодетима бројних техничко-технолошких новитета савремене цивилизације, људи ретко размишљају да стицајем околности могу да се нађу у природи без игде икога и без игде ичега. Елементарне непогоде, а нарочито ратови, често део становништва остављају без крова над главом, алатки за сналажење и бриге других, па је у борби за опстанак потребно савладати немаштину, глад, жеђ, мразеве, падавине, претње животиња и још много тога. Прилог пред вама, на основу искустава оних који су, вољно или невољно, дуго боравили у природи, помоћи ће да пренебрегнете многе опасности и из битке за живот изађете као победници.

Србију су 2014. године захватиле катастрофалне елементарне непогоде. После обилних падавина, са брда и планина сручиле су се бујице које су носиле све пред собом: куће, камење, блато, јад и чемер. Више насељених места просто је затрпано, па је велики број људи остао без крова над главом.

Многа насеља, међу којима и Обреновац, делимично су била поплављена, због чега многи грађани нису могли да се врате у своје домове, па су смештај потражили на другој страни. Куће поред неких потока, речица и река једноставно су поткопане, па су се неке, због недостатка ослонца, срушиле као куле од карата.

Остану тако људи без иметка који су деценијама стицали. Али природна стихија их лишава и заштите, то јест крова над главом. Када је о смештају реч, посебну специфичну тежину имају земљотреси, јер када имају катастрофалне размере, долази до великих разарања стамбених зграда, па до њихове санације или поновне изградње протекне неколико месеци, па и дуже. У међувремену ваља обезбедити смештај онима који су остали без крова над главом. У ситуацијама када велики број људи, због разорног дејства подземних сила, остане без домова, тешко је обезбедити им смештај, па се неретко прибегава „усељењу“ под шаторе или у монтажне објекте. Ништа мање опасни од земљотреса нису ни пожари. Ватрене стихије знају очас да прогутају кућу...

Ратови приређују најдрастичније примере страдања становништва и разарања добара. У неким ситуацијама људи са одређеног простора принуђени су да напусте насељена места и у збеговима се преселе у сурове услове какве нуди дивљина природе. Од сналажљивости, а пре свега од искуства и знања, понајвише ће зависити у каквим ће условима живети, то јест да ли ће сачувати здравље.

Живот у природи је област која се често примењује у војсци. Логоровања јединица у зимским и летњим условима права су ризница знања и корисних вештина. Сналажењу у природи подучавају се извиђачи, планинари, истраживачи, алпинисти...

Кампери, који током годишњих одмора хотелске собе замене за шаторе, сваке године упражњавају све оно што су научили, а често експериментишући долазе до нових наука.

Прилог који следи обухватио је најважнија сазнања о сналажењу у природи. Добро ће доћи свима онима који походе природу или их нека невоља натера да спас потраже изван насељених места.

ЗАШТИТА ОД АТМОСФЕРСКИХ УТИЦАЈА

Основна функција смештаја јесте заштита организма од негативних дејстава атмосферских прилика. Камповање (таборовање, логоровање) није одмор другоразредног значаја како неки мисле. Психолози и лекари чак препоручују летовање под шаторима. Излазак из затворених просторија благотворно делује на човеков организам. Доста је било топлих јоргана, задимљених просторија и велеградских булеvara, пуних аутомобилских издувних гасова и смога. Стога боравак у природи, на чистом ваздуху и те како има удела у добром здрављу људи. Вишедневно окрепљење у шумама, покрај мора, језера или река, а надасве у планинском амбијенту створиће добро расположење, омогућити да се организам на прави начин одмори, после једногодишњег рада и припремити за нова радна прегнућа.

Боравак у природи, то не треба сметнути с ума, није нимало једноставна работа. Поготову ако се зна да често комфор ваља створити у такозваним дивљим условима. Зато се, сасвим разумљиво, намеће потреба познавања извесних природних законитости и технике камповања, без обзира на то где се борави. Природа је, како се то често истиче, пуна благодети, али и опасности и претњи. Све, дакле, зависи од тога у коликој је мери познајемо и умемо да је потчинимо својим жељама и потребама. Драж је већа, а ефекат снажнији ако се борави у „голој“ природи, без „одела“ које нуде кампови. Но, и камповати се не може свуда. За оне који ће се у природи наћи без шатора, кревета и остале опреме (на излету и у другим ситуацијама) даћемо савете

Млади се приликом логоровања најчешће одлучују за шатор

како да импровизују смештај – да направе колибу, кревет, сто, столицу...

Прилика за боравак у природи није само годишњи одмор. И те како је корисно и значајно отиснути се у ближу околину (а моторизовани и мало даље) и у време викенда. Помоћу занимљивих илустрација научићемо вас како да живот у природи учините што комфорнијим. Приказаћемо вам интересантне патенте, који веома лако и брзо могу да се науче, а од велике су користи.

Избор конака

Свуда природа нешто нуди, а да би се у њој могло опстати, треба само умети прилагодити јој се. Неко у природи тражи задовољење основних животних потреба, а други одлазе да би се одморили. Свима је заједничко: заштитити се од ђуди природе, имати кров над главом и одређен комфор, уз коришћење помагала и различитих патената. Могућности су веома разноврсне. Уосталом, човек је по природи својој истраживач и проналазач.

Колиба на Лукавици

Када год могућности дозвољавају треба се склонити од кише и одабрати конак најпре у објектима који већ постоје у природи. Она често нуди раскош, али исто тако и пустош. Борба са природом није лака, али је успешна. Уместо стварања посебних објеката за коначиште, могу се искористити катунци, затим пастирске колибе и виноградарске колибе, стабилне и покретне колибе у пољима, поред путева, на пашњацима, затим запрежна кола с арњевима, аутомобилске каросерије, циганске черге, рибарске колибе, кабине на чамцима и сплавовима, земунице укопане у стрме високе обале и нагибе, па бајте, настрешнице, шупе, адаптирани остаци срушених и изгорелих кућа, различити бунгалови, бункери и слично.

Разне неприлике могу натерати људе да ноћ проведу, како се то обично каже, под ведрим небом. Али најмање се препоручује лежање без икакве заштите од хладноће и атмосферских падавина. За време топлих

летњих ноћи на морској обали није никакав проблем преспавати без заклона. Једноставно се згрне слој борових иглица, простре се ћебе и легне, рецимо у тренерци. Но, континентални крајеви нису баш гостољубиви према робинзонима. Угодније је спавати под заклоном, а ако прети киша, тада се већ мора побринути за кров над главом. Приликом изградње колиба, било о којој врсти да је реч, материјал треба повезати канпом, јер ће тако „кућа“ бити стабилнија.

Нужда често закон мења. И поред пословичне људске солидарности, човек у невољи треба да се, пре свега, узда у се, своје снаге и расположива средства. Зато свако мора да зна и уме да задовољи своје елементарне потребе, када се нађе под ведрим небом, очи у очи с голом природом. Човек је одувек тежио да буде независан у природи, да узме што му она пружа, да се заштити од свега што му прети.

Важно је знати како се импровизује кров над главом. Тамо где, на пример, има гомила сламе, није проблем начинити конак. Једноставно, у тој гомили треба направити отвор у који се може сместити једна или више особа.

Бивак од кукурузовине

Четворица извиђача (скаута), стицајем околности, једном су се, у касним вечерњим часовима, нашао на огромном пољу, на којем је тек пожњевена пшеница. Пошто нису могли да пронађу пут којим би ишли даље, одлучише да заноће у природи, и поред тога што нису понели шаторе и осталу опрему за конак. Скупили су на једно место бале и поређали их на површину приближно четири пута четири метра. У следећим слојевима (спратовима) остављали су шупљине. Бале су ставили на висини од око метар и по, обликујући тако степенасту четворострану пирамиду са четвртастим отвором на једној страни. На врх пирамиде стављена је једна бала и још неколико бусена. Дакле, направљен је веома једноставан конак. Треба, међутим, знати принцип зидања, односно везивања бала доњег слоја са балама горњег слоја. Степен сужавања пирамиде зависи од димензија бала. Уколико је тај степен мањи, утолико ће

Мало сламе, мало кукурузовине и дрвене грађе довољно је да се начини поуздан конак

објекат бити стабилнији и сигурнији од обрушавања у току изградње. А када се стране у врху саставе, отвор се може поклопити или оставити ради вентилације.

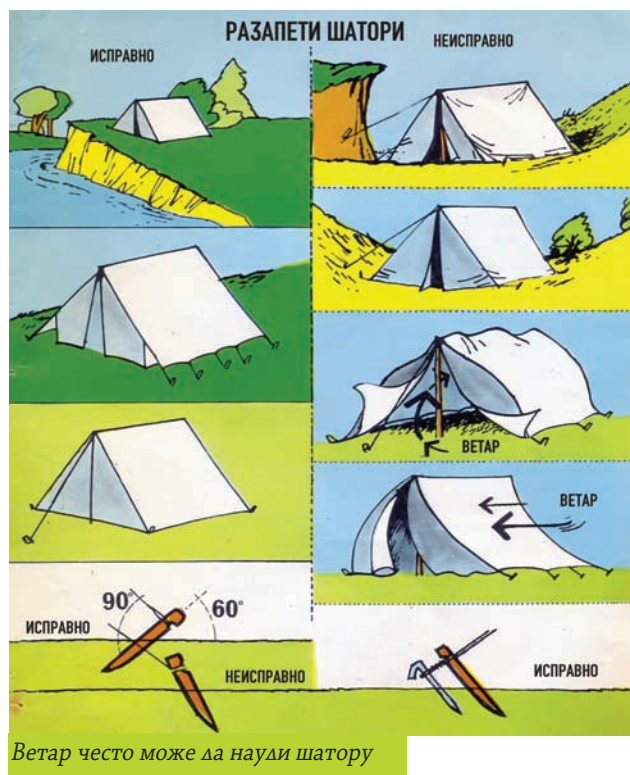
Бивак се може изградити и од непосечене кукурузовине. Како? Треба узети две супротне стабљике и повезати их међусобним уплитањем, три пута. Једну дугачку стабљику једним крајем завући у уплетене врхове двеју претходних. Крећући се уназад ваља наставити с повезивањем наспрамних стабљика, али тако да се у њихове врхове увек уплете и хоризонтална стабљика, све док се не добије скелет бивака, који има облик тунела, дужине око два метра, висине око један, а ширине колики је размах између редака кукуруза. Затим се при земљи секу нове стабљике, које се наслањају на скелет подједнако с обе стране, тако да при врху подупиру једни друге, а истовремено се наслањају и на хоризонталну „греду“ бивака. Кад је све готово, кукурузовина се простре и на месту лежаја.

Најмањи слој мора бити 20 см. И на врата треба навући слој кукурузовине. И то је све. Разуме се, добро дође ћебе, шаторско крило, ветровка, врећа за спавање. Готово исти такав бивак може се начинити од стабљика сунцокрета. То што су искоришћене непосечене стабљике кукурузовине, значи да ће бивак бити чвршћи. За израду те врсте колибе довољан је ножић.

УРЕЂЕЊЕ МЕСТА ЗА БОРАВАК

Правилно и неправилно подигнут шатор

Ветар често може да науди шатору

Вишедневни, а посебно вишеседмични боравак под шатором захтева од учесника таборовања различита практична знања, а то значи и одговарајуће припреме за логоровање. У свим пословима подизања логорског круга, свих потребних објеката за живот у логору, за појединачно и колективно коришћење, неопходни су марљивост, озбиљност и дисциплина.

Не једном, догодило се да су олујни ветрови (невере, како их називају приморци) рушили неправилно подигнуте и слабо учвршћене шаторе и ковитлали их као да су од папира. Изненађени кампери би, по правилу, зачас покисли и јурили главом без обзира, тражећи уточиште. Али, људима од искуства се то не догађа.

Шатор – наш дом, одмах на почетку, треба подићи квалитетно, а његова унутрашњост и околина уређиваће се наредних дана. Истовремено ће се градити други објекти за заједничке потребе.

Облици таборишта (логоришта)

Пошто се унапред одреди где ће се логоровати и осигура сва потребна документација, дошло је и време одласка на логоровање. План тabora (распоред објеката) израђен је раније. Под обликом логоришта подразумева се изглед гледан одозго (из птичје перспективе). Распоред објеката и облик логора зависе од конфигурације терена на којем се логорује и много других чинилаца. Шаторе и објекте треба постављати тако да логор представља складну целину. При томе првенствено треба водити рачуна да се не разбију основне радне (организационе) целине (групе), јер је то важно за успех логоровања.

Искуства многих генерација официра, војника, извиђача, планинара и других формалних и неформалних групација које походе природу указују на то да су добра места за подизање табора (логора):

- ивице шума и благи пропланци – логор се подиже на оној страни која је заштићена од јаких ветрова;
- у великим шумама траже се ливаде и чистине, које су заштићене грмљем и мањим дрвећем, да нема промаје, те да је у односу на висину дрвећа заштићено од удара грома;
- песковита земљишта с ниским растињем веома су повољна за логоровање због добре пропусности воде и задржавања дневне тоpline;
- земљишта и ливаде с ниским и проређеним растињем и благим нагибима, ако већ нису равна, најпогоднији су терени; евентуална вода брзо отиче, а ако се установи да је у невеликој дубини песак или шљунак, па је пропусна моћ још већа, онда је пронађен идеалан терен;
- терени уз које је вода текућица (поток или речица) и извор питке воде имају велику предност над другима; могућност коришћења воде један је од најважнијих елемената приликом одлуке где ће се подићи логор;
- близина шуме омогућава лакшу набавку грађевинског и огревног дрвета, па и о томе треба водити рачуна;
- избегавати корита пресахлих потока и река, јер изненадне кише могу их претворити у огромне бујице које носе све пред собом;
- положај шатора на терену прилагођава се конфигурацији терена, а у току логоровања водити бригу о одржавању и чувању шатора.

ИЗБОР МЕСТА ЗА „ГРАДЉУ” КОЛИБЕ

Место на коме ће се подизати колиба мора бити чисто, суво, оцедито, благо нагнуто, са ниским нивоом подземне воде, да има дрвеће или да је поред шуме, да је удаљено два до три километра од бара, односно мочвара и заклоњено од јаких ветрова. Треба избегавати места са густом вегетацијом као што су висока трава, жбуње, шибље и слично, као и места где има доста пољских мишева и других глодара, јер она могу бити „природна жаришта” заразних болести. У близини станишта пожељан је извор воде за пиће. У планинским пределима такво место мора бити заштићено од одроњавања стена, снежних лавина и вејавица. Колиба се може подићи и поред језера, потока или река, али у том случају мора бити узводно од оближњег насеља и места изливања канализације, сметлишта и слично. Терен за биваковање треба да буде барем сто метара удаљен од прашњавог пута.

Бивак у облику калоте (капице) сврстава се у најједноставније. Израђује се тако што се у шуми одсеку гране и очисте од лишћа, па се побадају у земљу, а други крај веже са другим полуобручима. Тако начињен скелет оплеће се шибљем. Преко тога се стављају нарамци траве, вреса, бујади, лиснатих гранчица. Тако начињен бивак има облик већег навилка сена с пречником основице од око два метра. То ће бити довољно да заштити од јутарње росе, па и од кише. У њему неће бити ни хладно, иако су у планинским пределима ноћи доста свеже.

Тунел је друга врста бивака. Да би се начинио скелет тунела потребно је на подлози нацртати правоугаоник дужине 2 m и ширине 1,2 m. Најпре се у земљу побадају две рашље, које се спајају стожерном мотком. Потом се савијају гране и побадају у ободу правоугаоника. Покрива се на исти начин као бивак у облику калоте.

У шумском густишу могу да се искористе младике дрвећа и да се повежу, тако што се одаберу стабљике које приближно образују круг. Потом се стабла савијају два по два, једна наспрам других и везују канапом, жицом или исуканим пружењем на висини од око 1,5 m. Око њих, са спољне стране круга, прави се насип од камења и земље, налик на грудобран. Скелет се оплеће хоризонтално лесковим пружењем и то на размацама од око 20 cm. После тога се бивак покрива крупнијом бујади, одоздо нагоре и травом на слемену (на врху крова). На крају се уноси простирка.

Тамо где има оборених борова, стабло те врсте дрвета може да се искористи за слеме будућег бивака. Исечене мотке са оближњег дрвећа постављају се као кровна конструкција. После се ређају борове гране и на крају се набаци папрат.

Пресечена смрека такође може да послужи као основа за колибу. Око чврстог стабла (где је пресечена) и косе гране треба само поређати дрвену грађу

и опасати је гранчицама зимзеленог и листопадног дрвећа, потом и стабљикама папрати.

За бивак у облику купе може послужити усправна смрека. Најпре се поткрешу доње гране смреке и поређају се тако да им се врхови ослањају на стабло. Смрека може доста дуго да штити од кише, јер општене гране и иглице на њима одводе кишницу од стабла у страну. Тај бивак је по конструкцији веома једноставан, а стабло га чини стабилним од рушења. Захваљујући гранама ни кров не треба да буде много дебео, али под мора да буде заштићен од влаге и подливања.

Импровизовани кревети од дрвене грађе не приличе само колибама већ и шаторима. Већина типова шумских постеља израђује се тако што се четири рашље пободу у земљу и онда споје дрвеном грађом. Приликом израде таквог кревета треба водити рачуна о томе да постеља буде уздигнута од тла најмање 30 см. На тако израђен кревет може се поставити импровизирана сламарица од сувог лишћа, гумени душек или ћебе.

Један од најугоднијих и најмекших лежаја израђује се од гранчица јеле или смреке. Треба најпре наћи довољно грања дужине метар до метар и по. На месту лежаја гране се пободају дебљим крајем у земљу, тако да вршци долазе у средину. Гране ваља побости по целој површини лежаја. Потом се на ивице положи четири тање равне гране, а на угловима се причврсте кочићима. Предност тог лежаја, осим што је мекан и еластичан, јесте што је топао, јер ваздух који се задржава из-

међу иглица чува топлоту. Јелове и смрекове гране могу се постављати на месту лежаја и без пободања у земљу. Једноставно их треба положити у слоју дебљине до 25 см. При том треба пазити да се крајеви грана поставе према ивици лежаја, а да се врхови преплићу у средини.

У природи, када се борави у колибама или шаторима, може се, уз мало маште и практичних решења, направити читав „арсенал шумског намештаја“ – од столице до полице!

На пању се може направити сунчани сат, а свећа углављена у грлић разбијене флаше може послужити као добра светиљка.

Конак од грања и шаторских крила

Уз помоћ секирице или ножа од грања за један сат може се начинити сасвим удобна колиба. Ваља нагласити да је пожељно спојеве грања везати канапом. На тај начин колиба ће бити сигурнија. Биће отпорна на олује. Склониште у комбинацији шатора (шаторских крила) и колибе пружа добру заштиту и од високих (дању) и од ниских температура (ноћу). Саветујемо да улаз у колибу ноћу затворите гранама.

ШАТОРИМА ВРЕМЕ НЕ ПРОЛАЗИ

Многе рукотворине прегази време. Наука, техника и технологија неслућеном брзином доносе промене у свему што се зове свакодневни живот. Иако су се различите форме шатора примењивале пре више десетина, па и стотина година, то остварење човековог ума и руку још није превазиђено. Изузетно је много ситуација у којима је шатор спас, односно замена за дом. Разуме се, облик и величина платненог крова су се мењали, тако да су данас у оптицају разноврсни шатори, који понекад чак делују чудно.

И још нешто. Некада се за шатор употребљавало дебело импрегнирано платно, које није лако носити на плећима. Али, технологија је пронашла решење. Нови, пластични материјали заменили су тешка платна и још тежи гвоздени или алуминијумски скелет.

Избор места за платнени дом

Приликом избора места за шаторе мора се пазити да земљиште и после кише остане суво и оцедито, односно да се брзо суши. Квалитет терена за логоровање може се установити по неким природним обележјима.

Добро је шатор подићи у близини шуме или шумарка, али не у самој шуми. Не треба га поставити ни испод дрвећа, јер ће после кише и након сат-два и да-

Чак и кревет у природи може да се направи

ље падати капљице. Ако је платнени дом испод бора, по њему ће капати смола. Сем тога под дрвећем има и више инсеката. Најбоље је шатор поставити на месту које је цело пре подне обасјано сунцем, како би се брже осушио од јутарње влаге. Улаз треба окренути сунцу.

Никада шатор не треба подићи испод високог дрвета (опасност од грома), у густој трави (тло је влажно), поред мравињака, у кориту пресушеног потока, на иловачи, у јаругама и вртачама. Изабрано место треба очистити од корова, грања и друге нечистоће.

Шатор мора бити заштићен од ветра (шумом или падином), а у близини мора бити пијаће воде и довољно сувака за ложење.

Неповољни терени за подизање шатора

- *Ливаде* са густом травом – углавном су увек влажне и споро се суше, те нису најпогодније за логоровање.
- *Земљишта од иловаче* – слабо пропуштају воду и у случају дужег кишног раздобља увек ћемо бити блата у логору.
- *Земљишта покривена маховином* – влажна су и нису препоручљива за дуже логоровање.

- У густој шуми не подиже се табор, јер се због дебелих и великих крошњи сунчеви зраци слабо пробијају до шатора, а има и других опасности. Земља је увек влажна од росе или кише, а ваздух хладан и оштар. Зато се траже ивице шуме и пропланици;
- непосредно уз грмље, бару или под дрветом, у осушеном кориту потока или реке, јер у случају јаче кише, бујица ће однети логор;
- на местима незаштићеним од ветрова; пре подизања логора треба установити с које стране најчешће дувају ветрови и одакле наилазе пљускови и олује.

Када се креће на вишедневни боравак у природи ослонцем на шаторе, потребно је да у колективну опрему буде дрвени маљ за забадање кочића, те нешто резервних кочића и жабица с канапима.

Важна правила за подизање платненог боравишта

Око шатора треба ископати канале за кишницу. Одводне канале треба усмерити низ нагнуту страну терена, а ако је терен раван, на крају канала (ископаных

под извесним падом) треба ископати рупу у коју ће се сакупљати вишак воде.

Не треба дирати шатор за време кише. Свако тање или дуже употребљавано шаторско платно на месту додира пропушта воду.

Пред кишу и навече, пре падања росе, треба олабавити шаторске канапе (помоћу „жабица“), а ујутру, након устајања, треба их поново затегнути. Ако је шатор остао чврсто напет, може се догодити да се ишчупају кочићи или распарају спојеви шатора.

Издјутра се прво провери како шатор стоји. Отворе се врата и подигну странице. Тако се проветри, односно осуши. У шатор треба, у току дана, да уђе што више сунца и ваздуха.

Никад се не пакује влажан шатор. Упаковано влажно платно труне. Ако мора да се склопи мокар шатор, односно влажан, одмах по доласку у место боравка мора се хитно осушити.

Пре свијања шатора добро се очисти платно од нечистоће, а нарочито од различитих инсеката.

Кочићи се не пакују у смотани шатор. Прво их треба добро очистити од земље, осушити на сунцу, а онда их умотати у суву крпу или ставити у платнену врећицу.

Делови платнених кућица

Шаторске централе – скелет (мошкe). Има различитих величина и облика зависно од облика шатора. Најчешће се израђују од алуминијумских цеви или од дрвета. Централe су обично израђене од склопивих делова дужине од 75 см до 1 м. Носе се у посебној врећици израђеној од шаторског платна.

Подлоге за скелет – вертикалне мошкe. Кад се шатор поставља на подлогу, сав притисак подноси метална или дрвена конструкција. Ако је земља мекша, добро је да постоје припремљене омање дрвене, камене или сличне подлоге које се постављају испод мотки да не упадају у земљу и да би шатор био стабилнији.

Врећа за шатор. Израђена је од шаторског платна у величини прикладној за смештај свих делова шатора (платно, скелет и кочићи). На средини вреће обично је нашивена ручка за ношење вреће, а може се нашити и ремење, па се носи као руксак.

У врећи за спавање

Жабице. Служе за затезање и регулисање дужине конопца. Израђују се од дрвета, метала или пластике у различитим величинама, зависно од величине шатора и дебљине канапа за његово причвршћивање за тло. Сваки канап на шатору обавезно треба да има своју жабицу.

Подизање шатора

Пре подизања шатора треба проверити да ли је при руци сав алат и прибор, канапи и жабице, да ли су централе и кочићи на броју.

Шатор типа „кућица“ подиже се тако што се размотано платно пребаци преко хоризонталне мотке (ако је шатор има) постављене на вертикалне мотке – стожере. Након тога се забадају кочићи за предњи и задњи коноп и затезу канапи. Даље учвршћивање шатора одвија се поступно, прво се затегну канапи (конопци код већих шатора) на угловима, а на крају се затегну и учврсте бочни канапи. Добро натегнут и постављен шатор на својим зидовима нема наборе.

Уколико је реч о шатору истог типа, али са дном, најпре се за тло, уз помоћ кочића (забадањем у подлогу), причвршћује дно, а потом се у платно увлачи скелет. Потом су радње истоветне као и код шатора без дна.

Забијање кочића. Кочићи се забијају косо у земљу тако да са шаторским ужетом чине угао од 90 степени, тј. да имају вертикални положај у односу на правац повлачења канапа. У различитим приликама кочићи морају често да издрже јако „вучење“ канапа (за време олује и кише). У том случају треба их пре наиласка невремена ојачати и учврстити (додатним кочићима, на пример). Тако се појачавају кочићи и у случају кад је земљиште мекано или песковито.

Запезање шатора. Шатор се затезе помоћу канапа (конопаца) и жабица. Шатор мора бити затегнут тако да су му странице без набора, како би се вода за време кише лакше сливала и да ветар глатко струји преко шатора.

Набори заустављају воду на шатору, лако ће се промочити, а и ветар би га могао лако срушити.

За време врућине и мирног времена шатор се пропусти и ужад олабаве. Предвече се шатор прегледа,

Подизање шатора

конопчићи (конопци) затегну, а ако је неки кочић олабавио, учврсти се. Чим почне да пада киша, конопчиће треба мало попустити, јер се од кише они затежу, па могу и ишчупати кочиће (или ће се канап прекинути). У случају кише дању, конопчиће попуштамо сами, а ако киша почне да пада ноћу – то је једна од основних дужности дежурних, односно пожарних.

Одводни канали. Ако се логорује на терену који слабо пропушта воду свакако треба око шатора треба ископати одводне канале. Канал је обично ширине лопатице, а дубок колико је дугачка лопатица. Ако је земљиште нагнуто, тада се према нагнутој страни ископа одводни јарак. Ако је земљиште равно тада се подаље од шатора ископа јама и према њој одводни канал.

Преноћиште под платненим кровом

У свету данас постоји неколико стотина типова шатора. Стога је веома тешко дати општи рецепт за њихово развијање, односно постављање. Већина шатора продаје се са упутством и скицом потребном за правилно постављање. Они без дна подижу се тако што се склопи конструкција (метална или дрвена) и на њу се навуче шаторско платно. Потом се затежу дијагонални канапи и забијају кочићи. Следи затезање канапа и забијање кочића истим редоследом као код шатора без дна.

Код неких типова шатора има и одступања од таквог начина подизања. Треба запамтити још један детаљ: на вертикалним носачима шатора налазе се шиљци које обавезно ваља провући кроз мале отворе на шатору.

Луфтирање шатора

Типови шатора

Шатори (платнене кућице) користе се за конак и дужи боравак изван насељених места. Досад је произведено неколико стотина облика и величина. И поред тога што се на први поглед веома разликују, конструисани су на истом принципу, уз одређене модификације. Има их од циновских, какви се користе за циркусе и на вашарима, до минијатурних, у којима се може сме-

стити само једна особа. На цртежима су представљени шатори који се најчешће сусрећу на извиђачким таборима, те у планинарским и туристичким камповима.

Сврешни шатор је једна од најједноставнијих платнених кућица. Веома је погодан за ноћење на путовању, јер се лако подиже и склапа. Пакује се у специјалну футролу и не заузима много простора. Намењен је за две особе.

Кућица (за шест особа) један је од најраспрострањенијих типова шатора. Довољно је пространа и погодна за дужи боравак у природи. Пружа потпун комфор када у њој бораве три до четири особе. Кућица се производи у још једној верзији – за четири особе. Када се користи за дужи боравак у природи пружа прави комфор за две особе. У њу се могу поставити два кревета, има простора за смештај опреме и за кретање. Тешка је од четири до шест килограма.

Модел типа кућица производе се са дном и без њега. На изузетан пријем међу корисницима наишла је кућица са дном, којој је додата апсида (у пренесеном смислу полукупола, продужен задњи део) и има облик половине шестоугаоника.

Пирамида се све ређе сусреће на таборима и у камповима. Својевремено је тај шатор употребљаван у војсци. Основа му је квадратна са страницом од 200 см.

Планинарски шатор је препознатљив по томе што је с предње стране нижи и ужи. Лаган је, вода

Развијање шатора – већина шатора продаје се са упутством и скицом потребном за правилно постављање

низ његове странице лако отиче. У њему има места за два до три лежаја.

Комбиновани шатор намењен је туристичким (првенствено морским) камповима и фабрика га израђује у различитим комбинацијама. Уз класични шатор типа кућица, та врста шатора обично има настрешницу (тенду) и мало спремиште за пртљаг.

Мали шатор за команде М-70 састоји се од скелета, спољног прекривача, прозора, прибора за подизање и амбалаже за паковање. Иза ових речи крије се 41 део. Када се сви ставе на вагу, то је 50 килограма. Четири човека могу га подићи за само 10 минута. Та платнена кућица све више се користи у специјализованим друштвеним организацијама попут извиђачких, планинарских и Црвеног крста.

На изабраном месту за подизање платненог дома најпре треба распаковати футроле и разврстати делове. Склапање скелета почиње подизањем коленастог носача, коме се развлаче попречни носачи супротно један од другог, док их гранични у теменом зглобу не зауставе. Подигнути коленасти носач је у облику троугла. Бочни носачи остају да леже на земљи испод попречних носача. По истом поступку подиже се и други и коленасти носач и поставља наспрам подигнутог, и то у правцу протезања шатора. Подигнути коленасти носачи повезују се у теменом зглобу помоћу подужног

носача, тако што се његови чепови увлаче у хоризонталне отворе темељних зглобова. На исти начин постављају се и остали подужни носачи.

На припремљени скелет намешта се спољни покривач, с тим што се мора поклопити дужина омотача са дужином скелета, а испусти на зглобовима провлаче се кроз отворе на прекидачу. Затим се откопчава разрез на предњој чеоној страни и бочне странице се набацују на кровну површину приземљеног полуподигнутог шатора.

Следи једновремено подизање бочних носача или подизање једне, па друге бочне стране шатора, што зависи од броја људи који га подижу. Бочне носаче треба вући у страну све док их не зауставе граничници у бочним зглобовима. Након тога угаони носачи се утврђују уз помоћ чивија које висе на ланчићу. Следећи потез је спуштање бочних и чеоних страница.

Разуме се, шатор се за земљу учвршћује кочићима.

Предворје (преклоп) закопчава се с једне стране по вертикали, а друга страна остаје откопчана и служи за улаз у шатор. Предворје може бити увијено изнад отвора за врата. Прозорско окно намешта се убацивањем у платнени оквир који се налази са унутрашње стране шатора.

Шатор се користи и за смештај људи у зимским условима. Унутра ваља само убацити погодну пећ (може и бубњара) и температура ће бити знатно виша од спољне.

Велики шатор за команде М-70 универзалан је платнени дом који се користи у нашој војсци. Између осталог, употребљава се за пољске амбуланте, болнице, апотеке, затим за радионице, меснице, пекаре, трпезарије...

Велики шатор шииа М-70 намењен је превасходно за рад војних команди и штабова на терену, односно за смештај и одмор људи. У њему се може сместити 12 кревета на расклапање или 12 столова и 24 столице. Уколико се овај шатор користи комбиновано, за рад и за одмор, онда у њему има места за шест столова, 12 столица и шест кревета. Из мноштва различитих комбинација издвајамо једну. Наиме, ако људи уместо кревета користе простирке, онда у овом шатору може коначити чак 16 људи.

Најраспрострањенији шатор овог типа је онај од два чланка. Но, зависно од намене, велики шатор може бити састављен од три, четири, пет, па чак и више чланака. Једноставним спајањем чланака, може се подићи платнена „ламела“ дуга више стотина метара.

Овај шатор састоји се од скелета, спољнег прекривача, прозора, прибора и алата за подизање, прибора за одржавање, резервних делова и амбалаже за паковање.

При спајању више делова кровно-бочних прекривача (дакле више шатора у један) треба водити рачуна о лицу и наличју. Наличје је страна на којој се налазе оја-

Велики шатор за команде, модел М-70

чања (траке), односно лице је страна на којој се налази поклопац – завеса прозора. За спајање прекривача користе се петље у облику омче (с једне стране) и ваљкаста дугмад за учвршћивање петљи преклопа и алкице за провлачење петљи (с друге стране).

За подизање шатора (од два чланка) ваља уредити земљиште површине 7×7 метара. Три до четири особе овај шатор могу подићи за 15 до 20 минута.

Скелет се подиже слично као код мањег штабног шатора, с тим што се једновремено састављају и међусобно спајају сви коленасти носачи или се они постепено састављају и полагају на земљу, а затим се (постепено) повезују у целину, кровну конструкцију.

Шатор на надувавање

Битан део војничке опреме је шатор. Он се подиже индивидуално, колективно (сваки војник са собом носи шаторско крило, које се после спаја са другим и тако образују шатор) и централизовано (одређена јединица подиже један или више великих шатора).

У савременим условима развијена је употреба материјала који нису на бази импрегнираног платна већ синтетички или гортетекс. Такође, ти облици су веома разноврсни, али се као најотпорнији на ветар и падавине показују они куполасте или иглу форме, која је повољна јер има најмању површину испуштања топлоте. Шаторска конструкција је најчешће без металних делова, а састоји се од мањих фибер цеви које се увлаче једна у другу.

Посебно су занимљиви шатори последње генерације и по многим шатори

блиске будућности. Они немају никакву скелетну конструкцију, а време потребно за њихово индивидуално постављање је око пола минута. Сачињени су од потпуно непромочивог материјала, а постављају се надувавањем. Постоји и верзија таквог шатора који се сам надувава.

Предности су вишеструке: лако постављање, велика стабилност, дупли зидови са слојем ваздуха као изолатором. Посебно су погодни за зимске услове бивака. Тада се преко надуваног шатора који има чврсту конструкцију може набацивати слој снега, чиме се врло брзо и лако добија квалитетнији игло. Ти шатори су лагани – ако су за једну особу теже око 400 грама и компактно су спаковани у футролу 20×15×10 центиметара.

Спољашњи зид шатора армиран је ситним влакнима отпорним на хабање и бушење, тако да је шатор у реалним условима поуздан, ништа мање од класичног.

У савременим армијама света шатори на надувавање користе се за колективни смештај, али и за магацински простор током ратних операција, односно расељавање ратних материјалних резерви.

Свемогуће шаторско крило

Шаторско крило је, како се војничким жаргоном каже, намењено за заштиту појединаца од временских непогода (као огртач), за подизање шатора и полуша-

И за воду постоји шатор

Ивица шуме веома је погодна за подизање шаторског насеља

тора, за покривање различитих предмета, за покривање људи при одмарању... Поред тога, у рату, крило се може употребити за маскирање, за извлачење и преношење повређених и оболелих, приликом израде приручних средстава за савлађивање водених и жичаних препрека...

Крила се могу користити за подизање полушатора и шатора. За полушатор употребљава се једно или три, а за подизање шатора четири, шест или 12 шаторских крила. Мотка и кочићи потребни за подизање полушатора и шатора израђују се од приручног материјала (даске, гране, металне шипке).

Од шаторских крила може се направити неколико врста шатора, тј. о величини шатора одлучиваће број крила која се употребљавају. Најједноставнији и најбржи за израду је *сирешни шатор*. За његову израду је потребно шест шаторских крила с конопчићима за везивање и три мотке које служе као носиве централе. Од четири шаторска крила направи се квадрат. Код тога је битно да ојачани део и прорез за руке (на крилима) буду окренути према доле. Остала два крила пресавијају се по дијагонали и постављају тако да врхови до-

бијених троуглова буду постављени на споју шаторских крила. Преко шаторских крила поставе се четири конопчића, тако да се преко средине квадрата формира крст. Крила почињу да се спајају од средине, тако да се конопчић провлачи кроз рупе оба шаторска крила, и то одозго надоле, док се не дође до ивице крила. Затим се подижу крила на мотке (централе дужине и висине 150x140 cm), те затежу помоћу конопчића и приручних кочића. Такав шатор служи за смештај шест особа.

Спајање шаторских крила конопчићима почиње од углова у средини, тако да се поруби двају суседних крила ставе један на други. На овај начин добија се у средини отвор од четири алке, кроз који се провлаче конопчићи, а затим се крила спајају помоћу конопчића, провлачењем кроз алкице у виду прошивања, у сва четири правца. Крајеви пресавијених шаторских крила према вратима и задњем делу спајају се од средине истим редом и на исти начин као и кров шатора, тако да поруби пресавијених крила буду испод крила које чини кров. Конопчићи се провлаче кроз алкице сва три поруба. При спајању треба исправљати и затезати по-

рубце шаторских крила и конопчиће. Да би се начинио улаз у шатор, поруб пресавијеног шаторског крила треба потпуно спојити само на једној бочној страни, а на другој се конопчић провлачи кроз једну или две алкице при врху шатора. За шатор од шест крила, од приручног материјала, треба припремити три мотке и осам конопчића.

Мотке потом узимају три особе и на њих навлаче по четири алке од спојених шаторских крила у пределу слемена. После тога се подижу шаторска крила у висини мотки, а две особе на преостала два конопчића везују омче које навлаче на врхове крајњих мотки. Крајеве конопчића треба затегнути и везати за кочиће који се побијају на одстојању од 1,5 до 2 m од шатора у правцу слемена. Затим се побија шест кочића на бочним странама шатора. Кочиће треба побити чврсто у земљу, по углом од 60 степени, на 5–10 cm од места где шаторска крила додирују земљу. Шатор се учвршћује за кочиће помоћу петљи које се израђују од конопчића провучених кроз алке и алкице.

Преноћиште од 12 шаторских крила

Од дванаест шаторских крила може се подићи савим удобан и за око леп шатор. Али, добро треба упамтити како се шнирају шаторска платна и како изгледа скелет за ту врсту шатора.

Не би требало буквално схватити да се шаторска крила шнирају само ако се претходно распостру по земљи. Да би се по киши или блатњавом терену избегло прљање крила, њихови углови навлаче се на врхове мотки и тако спајају, у високом положају.

Свити шатор од дванаест крила није лако, а ни много компликовано. За почетника је то као кад се дете лати слагалица. Зато је пожељно за почетак служити се шемом.

За скелет тог шатора ваља обезбедити тринаест мотки различитих димензија. За угаоне носаче потребне су четири мотке дужине два метра. Исто толико мотки (дужине два метра) ваља обезбедити за бочне носаче. У читавом скелету подиже се само један стожерни носач, а неопходна је мотка дужине 2,5 метара.

Подужни носачи су дужине 3,6 m и потребно их је четири комада (или осам комада дужине 1,8 m). Томе ваља придружити дванаест кочића, те осам ексера дужине 4–6 cm и канап (или жицу) дужине око 15 метара.

Подужни носачи (хоризонталне мотке) на врхове побијених носача закивају се ексерима на најпогоднији начин, чекићем или секирицом. Истовремено се побаци и стожерни носач у средини формираног скелета. Средина се најлакше одређује ако се од угаоних носача два конопчића поставе дијагонално по земљи и на место њиховог пресека обележи тачка за побијање стожерног носача, који након побијања мора имати стабилан вертикални положај, јер носи већи део терета шаторског носача.

Кровни скелет може се формирати помоћу канапа или жице. На врх стожерног носача пре побијања укуцава се ексер тако да вири најмање трећином своје дужине. Око ексера се онда обмота или завеже канап (или жица) и то тако да крајеви досегну до глава скелета, за који се везују или закивају. Закивање је боље јер се на део ексера који штрчи набацује крај конопчића којим ће се затезати шаторско платно. У међувремену, са стране скелета шнира се кровни плашт од четири шаторска крила, на исти начин као и други шатори.

За навлачење крова на конструкцију треба спремити две мотке.

Странице намештају два кампера и почињу од било ког угла. Најпре шнирају шаторска крила једно по једно. Ивица им се подвлачи под кровну ивицу, а конопчић по принципу шивења продева кроз алке оба крила. На угловима шаторских крила конопчићи се везују у чвор да се не би извлачили, јер их крила вуку својом тежином.

Свака страна заклапа се са по два крила која се шнирају по вертикали. Крила се шнирају крајем конопчића којим је кровни део зашниран. Он се одвезује са подужног носача и усмерава према земљи, тако да служи за затезање шатора. Горњи и кровни део шатора затежу се посебним конопчићем из комплекта, и то тако што се конопчић везује за углове шатора и побија кочић на одговарајућем растојању. Истовремено се почиње и са затезањем шатора где је шнирање по вертикали готово, на исти начин као и код осталих шатора, то јест закивањем шаторског платна за земљу помоћу крајева конопчића који су преостали после шнирања.

Све је, наизглед, једноставно. Шаторска крила треба ушнирати, затим их пребацити на припремљене мотке и затегнути коноп. Но, да ли је увек баш тако?

Не једном догодило се да млади војници погрешно зашнирају шаторска крила. И да у близини нису искусне старешине, за грешку би сазнали већ у току прве кише. Ако се погрешно, вода се слива кроз прорезе и онда – чему платнени кров.

Заклони за дуже време

Кад год има довољно времена и када се процени да ће се у природи принудно остати дужи период треба правити трајнија склоништа, која су сложенија, захтевају више рада, али зато пружају бољу заштиту.

Изрезајући бусење траве димензија, на пример, 45×15 cm, могуће је, уколико је бусен чврст, компактан, изградити кућу. Углови се спајају наизменично, а улаз и евентуално прозори (нису потребни) прави се од дрвета.

У народу је позната кућа брвнара. Заправо, некада су дебла дрвећа била једини (касније омиљени) грађевински материјал.

За израду брвнаре дебла се слажу уз повезивање на месту додира усецањем, чиме се омогућава боље налагење.

У народу је позната кућа брвнара

Дебла се наизменично окрећу при слањању, пошто су при дну већег пречника, а ближе врху мањег. Улаз се повезује са два вертикална дрвета.

Покривке

На покривке плетене од штапова (на пример врба, леска) могу се стављати слојеви лишћа, земље, опет лишћа и на крају бусен.

Комбинација са маховином има мања изолациона својства од претходне варијанте. Обе комбинације су камуфлажне.

Покривка се плете од дуге траве и сем за покривање крова, користи се и за облагање зидова или подова.

Засечена кора брезе на дужини од 50 cm се љушти и њоме покрива кров.

Пећине

Да би се спречили удари ветра у пећине, који ће поред хлађења ковитлати дим, праве се ветробрани на улазу. Они се праве тако да се по потреби могу лако померати и ослобађати улаз и излаз, не праве се до врха, да би омогућили излаз дима.

Приликом формирања ветробрана ватра се ложи у унутрашњости пећине, тако да се дим издиже ка врху и излази напоље, а доња страна пећине се проветрава свежим ваздухом.

У пећинама постоји стална опасност од одрона камена са спољне или унутрашње стране зидова, а тиме и могућност наношења повреда.

Ноћ под шатором зими

Ко год има навику да походи природу, неће је заобићи ни када падне снег. Природа у зимском руху пружа многа задовољства, од којих ваља споменути клизање, санкање, скијање, трагање, разне игре на снегу, посматрање биљног и животињског света.

Ако се подигну два шатора (један у други) слој ваздуха између два шаторска платна помоћи ће да у унутрашњости платненог дома буде топлије него напољу. Уз то топлије је ако је унутрашњи шатор са дном.

Сем иглоа и других скровишта од снега, за конач се може искористити и шатор. Место за подизање шатора треба одабрати много пре сумрака. Шатор ваља подићи на месту заштићеном од ветра и снежних наноса, али не под дрветом. Снег се добро утаба. С обзиром на то да је у снегу тешко побости кочиће, измишљачи нуде свој патент. Ако се у снег укопају укрштени штапови, за њих је лако привезати коноп за учвршћивање шатора. Шатор се још може учврстити системом дебљих дрвених мотки. Не заборавите да шатор опашете високим снежним зидом.

Без вреће за спавање готово је незамисливо ноћ провести под шатором. Највећи проблем је хладноћа која се преноси од тла. Људи од искуства тим случајевима на дно шатора постављају неколико слојева за изолацију – новински папир, сено, сламу, гумени душек и слично. За спавање је препоручљиво обући дебље рубље. Одличан је једноделни скијашки комбинезон (може и тренерка). У шатору треба да гори плинско или бензинско кувало, карбитна светиљка или свећа, који ће температуру повисити за неколико степени Целзијусових. При томе треба водити рачуна да пламен не захвати запаљиве материје.

Пред улазом у шатор (између шатора и снежног зида) наложи се ватра. Ако је на ватришту и лонац с водом (снегом), ето још једног посредног извора топлоте. Залиха дрвета за огрев треба да буде толика да може да потраје двоструко дуже од планираног времена.

За подизање конака од снега најважније је одабрати место на коме има доста снега и приручног материјала за унутрашње уређење бивака. Не треба заборавити ни на потребу да се обезбеди огревно дрво. Изабрано место не сме бити изложено јаким ветровима нити опасностима од снежних лавина. У пролеће, нарочито у високопланинским пределима, снежни биваци

Без много труда може се обезбедити смештај у пећини

не смеју бити изложени јаким сунчевим зрацима јер се снег топи.

Кућица од снега и леда

Снежне колибе се не разликују од оних направљених за време других годишњих доба. Скелет је готово истоветан. Другачија је само покривка. Уместо грања са лишћем „цреп“ се прави од снега. У пракси су се добро показале такозване округле колибе од грања (или облица), у којима војници израђују и посебан простор за оружје.

Тунел направљен у снегу сврстава се у ред једноставнијих „зимских кућица“. Он се израђује у дебљим слојевима снега или у снежним наносима. Могу се правити у виду поткопа (код слојева снега већих од 2 м) или као ровови покривени сводом од снежних коцки. Тај сводасти кров није једноставно начинити уколико се не изради нарочити калуп.

Дочекати ноћ у планини без склоништа крајње је ризично, неретко и погубно. Ако у близини нема чврстих, ваља израдити импровизоване објекте. Ни снег ни лед нису проводници топлоте, па се зато импровизовани биваци израђују управо од те две „сировине“.

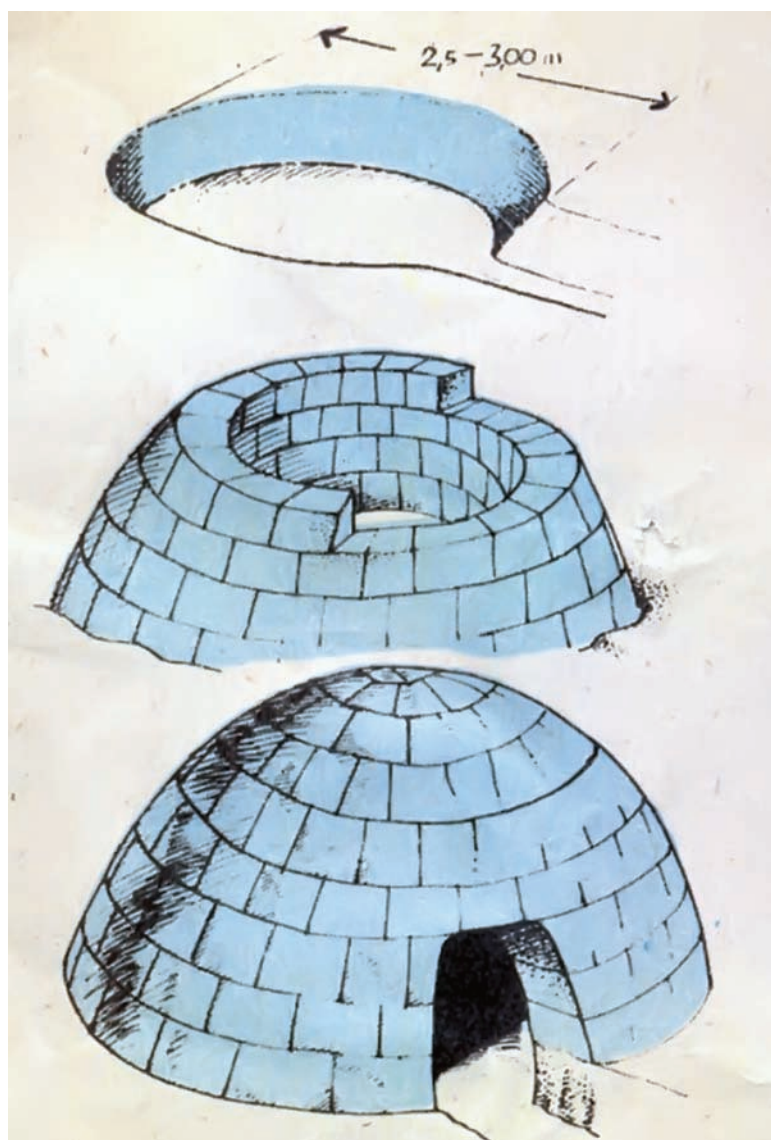
Када се поход у планине зими добро испланира, тада се предвиђају и објекти за коначење. То су обично планинарским домови, одмаралишта или мања насеља. Међутим, због ђуди планине (вејавица, магла, сметови) путник може и да залута. У таквој ситуацији треба бити хладнокрван, оријентисати се, пронаћи прави пут и одредити правац даљег кретања. Уколико та настојања не уроде плодом, пре првог мрака треба пронаћи одговарајуће склониште или израдити један од импровизованих објеката.

Добро познати игло

Уместо шатора могу користити и различита импровизована склоништа у снегу. Најбоље такво склониште је класични ескимски игло који се израђује без већих потешкоћа.

Неопходан алат за то су широка лопата за снег (ради лакшег ношења треба да је на склапање), тестера за лед и евентуално једна кутија од тврдог материјала и без дна, која служи за набијање снега и прављење блокова. Уколико их правите сами, лопату и тестеру треба да начините од дуралуминијумског лима или какве друге лаке, али не сувише крте легуре. На лопати треба направити жлеб за дршку и завртњима га причврстити за лопату. Користи се лим дебљине 1,25–2 mm, а за тестеру – лим дебљине 3 mm.

Пошто одредите место где ћете правити игло (треба да је у довољно дубоком и чврстом снегу, како би га било могуће одмах и лако сећи на блокове), уз помоћ скијашких штапова нацртајте на снегу круг пречника око три метра. Добро се набије снег унутар

Најбоље склониште је класични ескимски игло који се израђује без већих потешкоћа

круга, посебно дуж ивице, тако да се добије солидна, чврста кружна, мало укопана платформа. Потом се испита квалитет снега, па ако је чврст или овлажен топљењем под сунцем, одмах се настави са градњом иглоа, односно прављењем блокова, који се лако секу тестером. Треба да буду четвртастог облика и тако уклопљени да игло буде у облику куполе. Ако је, пак, снег сув, треба користити кутију као калуп за израду блокова (снег се набија у њу). Димензије блокова треба да се крећу око 0,50×0,25 метара.

Најпре, дуж ивица круга треба наслагати блокове тако да се добије кружна основа. Затим се тестером обраде блокови како би се добио почетак спирале. Потом се настави са слагањем блокова по све ужој линији спирале тако да све више буду нагнути према средишту круга (према изгледу куполе). За овај посао неопходне су три особе: две припремају блокове, а трећа, најспособнија, руководи целим послом, слаже блокове, изводи завршне радове и дотерује куполу. Таквим тим-

ским радом, за израду једног иглоа, уз мало више труда, довољна су три сата.

Најделикатнији део посла је завршавање куполе, то јест постављање последњих кругова при врху куполе, јер блокови, уколико нису добро сечени и између себе везани, теже да падну унутар куполе. Последњи блок треба да је конусног облика и окренут надолу, тако да као чеп затвара куполу. По завршетку израде куполе „главни мајстор“ остаће заробљен у њој. Да би се ослободио потребно је да се с једне стране, која је заклоњена од ветра, тестером исече отвор са најнижим могућим луком, довољним да се у куполу уђе четворношке. Отвор треба заштити од ветра доградњом зида и горњег лука од блокова снега. Такође, отвор треба опремити и платненим вратима. Снегом се попуне сви отвори и пукотине између блокова. Први снег и унутрашња температура ће их одлично затворити, стварајући на тај начин монолитну куполу, отпорну на било какво невреме, која ће остати недирнута до првих топлијих пролећних дана. И унутрашње зидове треба фино обрадити како из испупчења, због температуре унутар иглоа, не би капала вода. Игло обезбеђује угодну температуру без обзира на спољашњу хладноћу. Уколико је унутра сувише топло, треба извести чунак високо, како би се обезбедила боља вентилација.

У случају да нема времена за градњу иглоа или уколико то временски услови не дозвољавају, довољно је у снегу ископати што дубљу рупу или какву врсту јаме. Она треба да је дубока бар 80–90 центиметара, а широка толико да се у њу могу збити сви чланови екипе. Ископани снег треба користити за подизање једног ветробрана изнад горњег руба јаме (она увек треба да буде на веома стрмом терену), а помоћу скија, штапова, пластичне фолије и осталог приручног материјала, преко којег се стави танак слој снега, начини се кров. Уколико се и улаз затвори шаторским крилом, добија се сасвим удобно природно склониште.

Ескимски игло је објекат израђен од снежних и ледених коцки у облику полулопте. Најчешће се гради на терену где нема дрвене грађе или када треба припре-

У случају да нема времена за градњу иглоа или уколико то временски услови не дозвољавају, довољно је у снегу ископати што дубљу рупу или какву врсту јаме.

мити конак за само неколико дана. Као „грађевински“ материјал користе се снежне или ледене коцке приближних димензија 30×30×50 центиметара. Те „цигле“ могу бити и веће, што зависи од постојаности снега у комадима. Од алата су неопходни војнички ашовчић и нож. Уколико има погодног леда, требало би направити и тестеру. Они који имају дугогодишње искуство у прављењу иглоа препоручују и ношење кутије од чврстог материјала, али без дна, која служи за набијање снега и прављење блокова.

Место предвиђено за игло претходно се очисти од снега (када је снежни покривач дебљине до 50 cm) или се утаба (када је слој снега дебљи од 50 cm) и то у кругу пречника од 2 до 2,5 m.

Снежне коцке изрезају се ножем или ашовчићем, и то у непосредној околини места предвиђеног за игло. Уколико је снег сув добро ће послужити кутија без дна. Као везивни материјал може да послужи вода, ако је у близини какав поток. Тек онда треба резати коцке.

Висина полулопте мерене изнутра треба да буде око 1,5 m. Најделикатнији део посла је затварање куполе. Ако блокови нису зналачки повезани, може се догодити да се купола заруши. Посебно је значајно правилно поставити последњи блок. Он треба да буде конусног облика и да као чеп затвори куполу.

Отвор, који служи за улазак и излазак из иглоа, пробија се на страни заклоњеној од ветра. Искуство је показало да отвор приближно треба да буде димензија 50×60 cm и затворен пластичном фолијом или шаторским крилом.

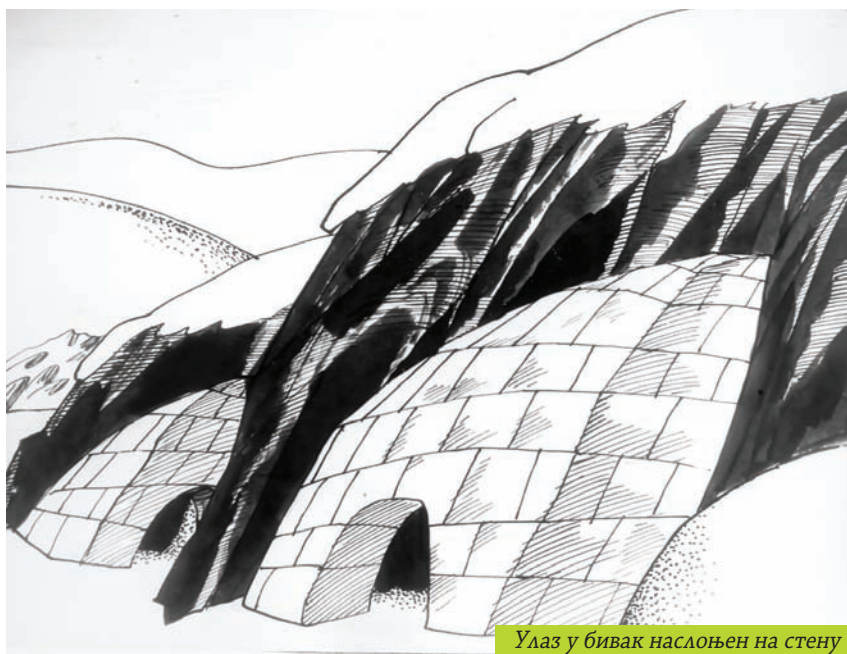
Под се облаже „топлим“ материјалом, попут маховине, сена, сламе, сувог лишћа, а могу да послуже и гранчице зимзеленог дрвећа. Изнутра се најбоље види где блокови нису добро спојени, па снегом треба запушити све отворе. Ашовчићем се игло изнутра поравна и углача како не би штрчали комади снега који су послужили као блокови за зидање.

При изради иглоа посао ваља поделити по групама. Једни табају снег, други изрезају коцке, а трећи зидају. За израду једног иглоа тројици људи потребна су око три часа. Унутрашња температура, уз коришћење једне свеће, може да буде и за десетак степени Целзијусових виша од спољашње.

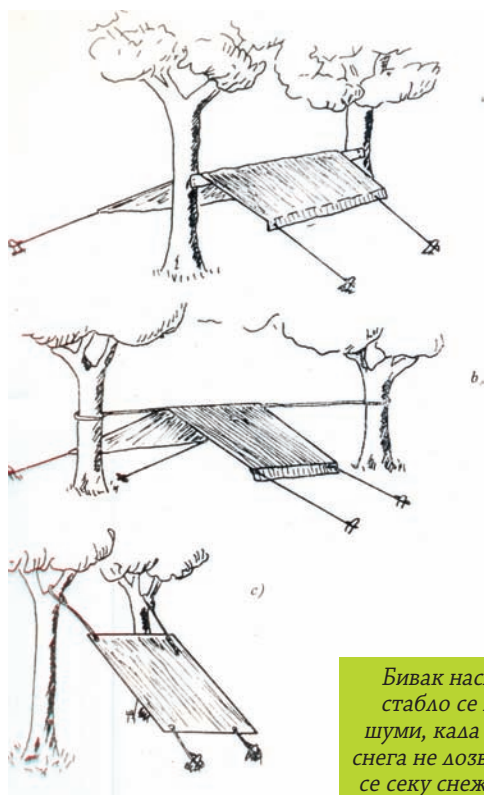
Такозвани обични игло сличан је ескимском. Има облик куполе. Снежне коцке су величине 60×50×40 cm. Висина тако саграђеног иглоа је око два метра.

Пламен једне свеће подигне температуру за 10 степени Целзијусових у односу на спољњу.

Улаз у бивак наслоњен на сџену израђује се за погнути став и то уз саму стену, а затвара се припремљеним коцкама или пресавијеним шаторским крилом. Унутрашњост се може уредити за седење и лежање. На сличан начин могу се преуредити поједине пећине, шкрапе и пукотине. У пећини се може склонити већи број људи. Погодна је и због тога што се у њој без огра-

Улаз у бивак наслоњен на стену

Бивак наслоњен на стабло се подиже у шуми, када квалитет снега не дозвољава да се секу снежне коцке

ничења може ложити ватра и кувати. Удобнија је од било ког снежног објекта. Сигурнија је у смислу заштите од ветра, кише, лавина. За конак у планини могу се употребити сеници, који ловци припремају ради прехранивања високе дивљачи.

Ако се неко одвоји од групе и залута у планинском беспућу, поуздан конак може потражити испод слапа или под стрехом с које цури вода. При томе је корисно ноге увући у ранац, а руке у џепове од панталона, како би се избегле промрзлине.

Израдити партизански бивак је веома једноставно, много лакше од иглоа. Ваља само пронаћи стабло четинара чије гране досежу до земље и већ је пола посла завршено. Доње гране треба међусобно испреплести и на њих набацити слој снега од 30 до 35 см. Уколико у близини нема стабла с грањем, погодним за преплитање, гране треба донети с другог места. У случају да се снег брзо топи или да је сувише сув, око грања треба разапети шаторско крило. Ту врсту снежне кућице, без много журбе, шест људи може да изради за један час.

Ни снег ни лед нису проводници топлоте, па се зато импровизовани биваци у природи израђују управо од ове две „сировине“.

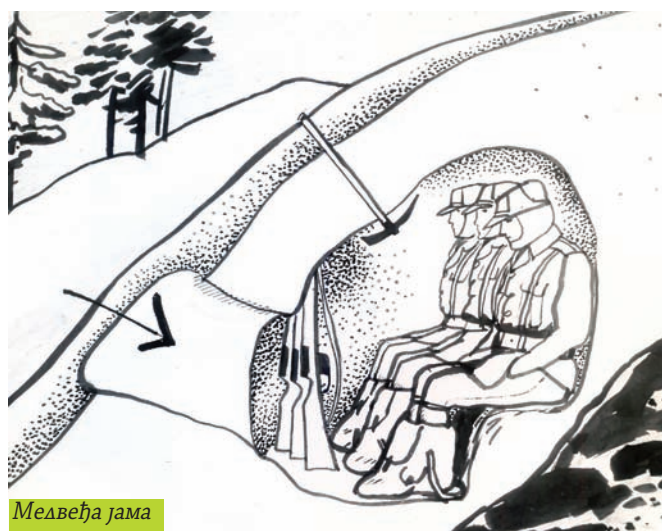
Сличан партизанском је и бивак наслоњен на стабло. Он се подиже у шуми, када квалитет снега не дозвољава да се секу снежне коцке. На стаблу одабраном за стожер ове врсте бивака ваља поломити грање до три метра изнад тла, а око стабла у снегу треба описати круг пречника од око три метра изнад тла и очистити снег до земље. У обод описаног круга потом се, на одстојању од око 25 см, наместе мотке дуге три до пет метара, чији се врхови наслоне на стабло. Мотке се при врху везују ужетом или неком траком. Добијени скелет се испреплиће грањем, а онда набаца снег дебљине 25 см и више. Остаје још да се уреди унутрашњост скровишта.

Они који нису вични прављењу иглоа могу комбиновати различите елементе за израду бивака. Снежне коцке се, на пример, сложе као четири зида, вертикално увис. За кров се може искористити шаторско крило (са попречном дрвеном конструкцијом) или грање четинара. На такву подлогу требало би набацити снег, како би се створио још један изолатор. Уколико је кров направљен од шаторских крила, за његово разапињање могу послужити скијашки штапови који се постављају са спољне стране зидова од снежних коцки. Разуме се, у том случају и величину снежне кућице ваља прилагодити димензијама шаторског крила. Пошто се преко шаторског крила набацује снег, неопходно је с унутрашње стране снежне колибе поставити две-три вертикалне дрвене мотке да би као стожери омогућили да се на платно набаца снег.

С обзиром на то да се намерници зими у планину најчешће запућују са скијашком опремом, поред штапова, за израду бивака могу се веома успешно искористити и скије. За бивак наслоњен на стабло уместо грања за скелет могу се употребити скије. Такође, за јаме у снегу или покривено склониште, као покривка (кров) користе се скије. Оне су веома еластичне и могу поднети приличну тежину снежног покривача.

Пред улазом у бивак може се наложити ватра. Залиха дрвета за огрев треба да буде толика да може издржати двоструко више од планираног времена.

Мегвећом јамом назива се склониште, које се израђује у тврдом снегу (нанос) или се у ту сврху користи остатак лавине.

Медвеђа јама

Бивак ове врсте најчешће се израђује за 2–4 особе. Од алата ваља имати ашовчић, а могу да послуже и скије. Димензије тог склоништа зависе од тога коме је се намењено. Улаз у медвеђу јаму треба да је што мањи, отприлике 50–70 см. Искуство оних који су израђивали медвеђу јаму учи нас да је за конак за две особе потребно време од 20 до 30 минута, рачунајући и унутрашње уређење.

Температура у медвеђој јами виша је за 15 до 18 степени од спољне. Слична медвеђој је *вучја јама*, која се израђује за једну особу на стрмој падини.

Пре доношења одлуке о типу склоништа које се гради у дивљини треба имати на уму, пре свега, материјале које природа нуди. С друге стране, није без значаја ни економисање временом, поготову када се приближава ноћ. Уколико се у непосредној близини налази каква окомита стена, ето прилике за уштеду материјала и времена. Стена се користи као једна страна снежне колибе, док се остале граде снежним коцкама приближних димензија 60×50×30 см. Приликом зидања треба настојати да на врху остане што мањи отвор, ради лакше израде снежног крова.

За конак се може искористити и шатор. Место за подизање шатора треба одабрати много пре сумрака. Шатор ваља подићи на месту заштићеном од ветра и снежних наноса, али не под дрветом. Платнени дом се још може учврстити системом дебљих дрвених мотки. На крају, шатор се опаше високим снежним зидом који служи као својеврсни ветробран.

Искусни планинари између зида и шатора обично ложе ватру. Изнад ватре често се окачи котао или овећа конзерва с водом (снегом)

Могућности за израду снежних кућица су практично неограничене. Све зависи од тога којим се природним средствима располаже. На цртежима су, осим партизанског бивака и бивака наслоненог на стабло, приказана снежна скровишта за чију израду се користе шаторска крила и смучарска опрема.

Платнени дом на снегу

Нема ни говора о зимском камповању са великим шаторима, какви се лети користе, који су осетљиви на ветар, а не би могли да издрже наслаге снега. Најпознатији су изотермички шатори које користе алпинистичке експедиције и које се састоје од два, један у други смештена шатора. Унутрашњи је обичан канадски шатор, а спољашни има две заштићене и од ветра обезбеђене апсиде. Скромних су димензија и у њих се може увући искључиво четвороношке. Апсиде, односно прочеља, веома су практичне јер служе за смештај ранаца, опреме и материјала. Може, такође, послужити обичан канадски шатор, али само ако је опремљен много дужим и већим двоструким кровом.

Улаз можете заштитити додатним крилом разаптим по предњем ужету и учврстити сигурносним иглама. Од ветра се можете заштитити и укопавањем шатора или подизањем зидања од снега висине барем 50 см.

Двоструки зидови штите од хладноће и обезбеђују температуру у шатору око нула степени Целзијуса чак и када је спољашња много испод нуле. Било какав извор топлоте, примус или гасна лампа, довољан је да у тако малом простору створи пријатну температуру и осећај удобности. Што је шатор боље укопан и заштићен од ветра, то ће у њему бити угодније и топлије. Уколико је снег јако дубок, а нема много времена да се рашчисти и потом забоду кочићи, уместо стандардних могу се користити специјални кочићи – лопатице какве се користе за песковиту подлогу или вреће пуњене снегом, закопан на дужину од око 10 см. Сув и хладан снег високих планина ношен slabим ветром бива нанесен на крила шатора, те га стога ашовчићем, с времена на време, треба скинути како не би сувише оптерећивао шатор (ашовчић је неопходан део опреме за свако камповање). Добро набијен снег испод пода шатора врло лако и брзо се топи и претвара у чврсту ледену плочу. Треба сваки час улазити и излазити јер снег који се том приликом на ципелама уноси кваси под шатора. Препоручујемо да, када се пође на спавање, ципеле што боље осуше и добро увијене у новине ставе макар и испод јастука, како се током ноћи не би смрзле па ујутро биле тврде као бакалар.

Најбољи лежај је гумени душек на дување прострт директно на под, преко којег су раширене новине или вунена простирка. На крају долази добро постављена врећа за спавање. Није лоше имати и резервну одећу, јер она која се користи дању у снегу може да се накваси. Ноћу се лепо спава у хладном, под условом да сте добро покривени. Ако је баш неопходно, накратко упаљен примус или плинска лампа брзо загреју ваздух у шатору. Ведро небо обично наговештава јутарњи мраз, а облачно указује на једнаке температуре и падавине, што често обавезује на чишћење снега нагомиланог на крову шатора. Најљући непријатељ је ветар који наноси снег. Отуда и потреба да се зидовима од снега и укопавањем шатор заштити од снежних наноса.

У врећи за спавање каква се употребљава у нашој војсци може се у зимској униформи под ведрим небом коначити на нула степени, без осећаја хладноће

ПРОСТИРАЧ ВАЖНИЈИ ОД ПОКРИВАЧА

Када се подигне шатор, то није довољно за угодан сан. Бољи комфор подразумева пољски кревет, простирач и врећу за спавање.

Велик је број модела пољских кревета, врећа за спавање, столова, столица, простирача и другог шаторског „намештаја“ који кампери користе у току боравка у природи. Цртежима је представљена логорска опрема која се употребљава у нашој војсци. Реч је о веома практичној, поузданој и квалитетној опреми. Уз то она се лако чува, одржава, пакује, транспортује, расклапа и склапа.

Кревет у шатору

За дужи боравак у природи обавезно треба имати кревет од било каквог материјала. Кревет у шуми може се направити на неколико начина. Важно је да буде 20–30 см изнад земље и да је на израђеном костуру сламарица испуњена сламом или сеном или да је постављен ваздушни душек. Осим кревета израђеног од дрвене грађе све чешће се употребљавају монтажни, склопиви кревети, а уместо сламарице користе се ваздушни душек или душек начињен од сунђера.

За израду дрвеног кревета потребни су тестера, секирица, неколико ексера за спајање конструкције и канап за израду мреже, а може и гуртна (јака трака, врпца).

Најмасовнију примену за коначење у војскама света, међу скаутима и планинарима, доживели су подметачи за спавање у комбинацији са врећама за спавање.

Врећа за спавање

Без вреће за спавање готово је незамисливо удобно провести ноћ под шатором. Највећи проблем је хладноћа која се преноси са тла. У тим случајевима људи од искуства на дно шатора постављају слојеве за

изолацију – новински папир, сено, сламу, гумени душек и сл. За спавање је препоручљиво обући дебље рубље. У шатору се може упалити светиљка или свећа, које ће температуру повисити за неколико степени.

У врећи за спавање каква се употребљава у нашој војсци може се у зимској униформи под ведрим небом коначити на нула степени, без осећаја хладноће. Наравно, када се томе још дода шатор, услови су повољнији. Многи греше када мисле да хладноћу (када спавају у природи) осећају зато што им је танак прекривач. Далеко је значајније обезбедити ваљану простирку. Дакле, лежај који ће бити добар изолатор и који ће при том моћи да се загреје телом. Познат је случај једног дечака извиђача који се ноћу покривао са десет ћебади, а опет му је било хладно. Једном приликом је од куће донео и јорган. И опет је било исто. Тек када се поверио друговима решио је проблем. Једноставно, пољски кревет је прекрио са два ћебета, покрио се једним и било му је угодно.

Вода у ципелама

Многи су се преварили ако око шатора нису ископали канал за одвод воде. Немали број пута десило се да камперима вода уђе у шатор и куља као поток. Дешавало се да вода излетницима накваси храну, да им однесе неке ствари и томе слично. Било је случајева када су кампери уместо кревета имали простирке, па када су се у току ноћи пробудили, безмало су плутали у води. Зато је добро учити се на туђим искуствима и грешкама, а не стицати их на сопственој кожи. Не треба бити лењ. Кад се подигне шатор узима се ашовчић у руке и ископа канал.

Запамтити!

- Не подиже се табор и таборски објекти у непосредној близини корита потока и река. Постоји могућност наиласка ненаданих бујица и поплава.
- Не подиже се логориште и логорски објекти у близини или испод електричних водова. Постоји мо-

Настрешнице

гућност случајног додира с електричним водом, природног пражњења магнетског поља, те опасност привлачења грома.

- Не подиже се логориште и логорски објекти у близини плинотова, нафтовода, железничке пруге, прометног пута или било којег другог места које је потенцијални извор опасности за учеснике логоровања.
- Не подижу се велики логорски објекти ако су мале физичке могућности учесника логоровања.
- Треба пазити да се не изазове пожар у кругу или околини логоришта.
- Не треба бити брзоплет и површан, треба радити константно, полако и пажљиво.
- Не треба се стидети да се пита искуснији, ако се нешто не зна.

Негативне стране импровизованог смештаја

У ванредним ситуацијама (рат, елементарне несреће) људи су најчешће принуђени да користе импровизовани смештај, а он крије различите опасности:

- слабија заштита од метеоролошких и климатских услова;
- цревне заразне болести (дизентерија, цревни тифус, паратифус, заразна жутица), када није обезбеђена хигијенски исправна вода, тј. није правилно решено уклањање људских излучевина и других отпадних материја;
- неке заразне болести животиња могу се пренети на човека, преко паразита – крпељ, зараженог терена и воде, те приликом хватања, припремања и конзумирања оболеле дивљачи.

Постоје начини да се избегну и такве опасности.

За спречавање цревних заразних болести и кожних обољења обавезно је прање руку пре јела и после тоалета, затим умивање, купање и пресвлачење, односно прање одеће. У недостатку других хигијенских средстава, треба користити „народни детерџент“ – цеђ и домаћи сапун.

Израда и типови заклона

Привремени заклон послужиће за један до два дана и ноћи, али за дужи боравак треба изградити трајнија склоништа.

Потребно је насећи додатне гране и везати их густо на оборено стабло, како би се добио гушћи склоп, који ће боље штитити од атмосферских утицаја.

Заклон се на крају може прекрити бусеном, тако да истовремено обезбеди и камуфлажу.

Колико су практичне колибе и настрешнице

Ако се за време таборовања организује бивак неколико километара од табора, практичније ће бити да се за ноћење подигне колиба или настрешница него да се носи шатор који бисмо претходно морали да сруши-

Патенти које извиђачи израђују на сваком таборовању

мо и да ствари распремимо, па да га на новој локацији поново подигнемо. Уз то, градња колибе доноси корисно искуство, а и доживљај је спавати у таквој колиби. За изградњу колибе у шуми, осим секирице и нешто канапа, не треба ништа више. Ако се прави колиба за дужи боравак, биће потребно и шаторско крило и нешто ситног алата.

„НАМЕШТАЈ” У ПРИРОДИ

При одласку у природу често је непрактично носити сто, столице и друге излетничке реквизите. Но, сналажљиви кампер ће све то начинити од приручног материјала.

Ако се у природу крене без аутомобила, дакле с ранцем на плећима, сваки сувишни предмет, поготово гломазан и тежак, задаваће многе невоље. Најпре, руке неће бити слободне, што је и те како важно за нормално корачање. Уколико, пак, све успе да натовари на плећа, ходаће погнуто, а брзо ће се заморити.

Много је лакше и практичније направити „наместај“ од материјала који природа нуди. За све те рукотворине потребно је само мало труда и маште. Разуме се, без алата нема заната. Али, није реч о специјалном комплекту. Довољно је понети само секирицу, нож, мало канапа и ексера. Све остало је ствар сналажљивости.

Стара, добра петролејка

За безбрижан сан у природи није довољно само подићи шатор. Треба још спровести мере одводњавања, маскирања, унутрашњег уређења платненог дома и друго.

Најважније је знати да од шаторског платна, ма ког облика, уз мало маште и довитљивости, може да се начини поуздан платнени кров.

Понекад и у шатору ваља ископати један или више канала (подводно и мокро, блатно земљиште, смрзнуто које се услед виших температура раскваси, продор неке површинске воде). Ископани канали у шатору засипају се шљунком (затрпавају водопропусним материјалом) или се покривају решеткама од левстице, облица, полуоблица, дасака и слично. При том ваља обезбедити нормално кретање по шатору и спречити одроњавање. Вода из ових канала одводи се падином. Уколико не по-

стоји таква могућност, вода се одводи у ископане јаме. Оне се израђују на најнижем земљишту, димензија 40×40, дубине 60–80 см и затим се облажу грађом и покривају поклопцем. Да би се спречило обрушавање у водопропустљивом земљишту, јаме се испуњавају шљунком, каменом или крупнозрнестим песком и не облажу се. Да би се спречило улажење воде у шатор,

За дужи боравак треба изградити трајнија склоништа

испред улаза се израђује се заштитни праг од дасака, гредица, земље, бусена и сличног материјала, висине 15–20 см, или јама за сакупљање воде, која се покрива решетком.

Уз природно осветљење, као извор светлости могу се употребити електрично осветљење из сталне мреже, агрегати, акумулатори, батерије, затим све врсте лампи (петролејске, карабитне), свеће и друго. Због противпожарне заштите средства за осветљење не смеју се постављати у близини запаљивих материја, нарочито не близу шаторског платна. Када је реч о маскирању (у рату), ваља навући завесе на прозоре, заширити улаз, а могуће је и извор светлости обојити у плаво.

Корисне рукотворине

Ако кампује већа група људи, осим шатора, треба подићи још неколико објеката. Пре свега кухињу. Чак и када нема потребе за казаном или кухињом ауто-приколицом, на месту где се справљају оброци није згорег подићи настрешницу. Јер, и слаба киша може да угасити ватру. А кад већ настрешница штити „ватриште“ од падавина, испод тог „штита“ добро дође пољски креденац за суђе. За његову израду, као и за многе друге „патенте“, довољно је имати пруже и мало канапа.

Ако покушате изнад жара да испечете кобасицу, користећи се виљушком, тешко ће успети без заштитника. Као штит од јаре служи картон облика квадрата који пре тога треба погасити.

И сланик се без много труда може направити од две дашчице и нешто гранчица. Грана, чији се дебљи крај пободу у земљу, може се употребити за одлагање шоља.

У недостатку фрижидера, лако кварљива храна може се чувати у платненој врећици окаченој о треножац изнад површине воде. При том је значајно да треножац буде испод крошње дрвета. Тако намирнице неће бити изложене директном утицају сунчевих зрака. У неким селима и данас се за чување меса и сухомеснатих производа користе дубоки бунари. Сељани, такође, употребљавају врећицу за храну која се завезана за канап спусти непосредно изнад површине воде.

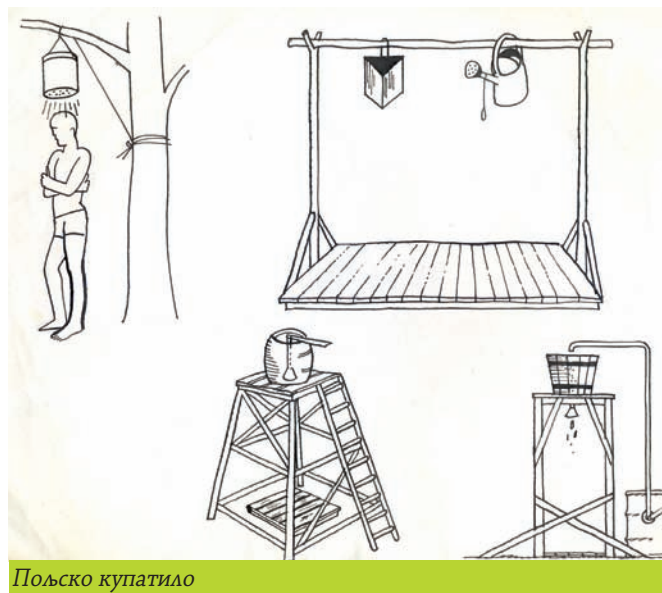

Пољски фрижилер

Купатило у дивљини природе

Будући да је хигијена пола здравља, ни у природи се не треба одрећи корисних навика. Умиваоник и туш може заменити импровизовано купатило.

Када искуство није савезник оних који се одлуче да извесно време бораве у природи, може се догодити да погреше у неким сасвим једноставним стварима. Приликом подизања шатора са свим пратећим објектима ваља се, између осталог, распитати о правцу дувања ветра. Кампер мора, на пример, да спречи

Пољско купатило

да ветар под шаторе донесе неугодан мирис из јаме за отпатке. Опасно је да се на бистром планинском потоку вода за пиће захвата низводно од места где се она користи за прање рубља и судова.

Пољско купатило може се, уз мало маште и труда, начинити на више начина. Све зависи од броја људи и од тога колико ће дана боравити у природи. За краће камповање треба се одредити за једноставне рукотворине. Не смеју се, при том, заборавити обавезни реквизити, попут баштенске кофе, дрвеног или лименог бурета, неколико метара гуменог (пластичног) црева, понекад три до четири метра цеви (од пола цола), мало дасака, решетка за туш, зовино грање (за стварање импровизованих славина) и дрвена грађа. Понешто од овога може се набавити у природи. Ако је проблем превести бурад, она се могу закупити и у оближњем насељу.

Шумска постеља

Импровизовани кревети од дрвене грађе не приличе само колибама већ и шаторима. И то онима без дна. Наиме, већина типова шумских постеља израђује се тако што се четири рашље пободу у земљу и онда

споје дрвеном грађом. Не може се тврдити да је немогуће изградити кревет у шатору са дном (поставом). У том случају ваља имати више канапа. Ексери такође добро дођу.

Приликом израде кревета од дрвене грађе треба водити рачуна (може се рећи да је то и правило) да постеља буде подигнута од тла најмање 30 см. На тако израђен кревет може се поставити импровизована сламарица од сувог лишћа, гумени душек или ћебе.

Један од најугоднијих и најмекших лежајева може се израдити од грања јела или смреке. Треба најпренаћи довољно грања, дужине метар до метар и по. На месту лежаја гране се убадају дебелим крајем у земљу, тако да вршци долазе у средину. Гране ваља побости по целој површини лежаја. На ивице се потом положи четири тање равне гране, а на углове се причврсте кочићи. Предност овог лежаја, осим што је мекан и еластичан, јесте што је топао јер ваздух који се задржава између иглица чува топлоту.

Јелове и смрекове гране могу се поставити на место лежаја и без забијања у земљу. Једноставно се полагају у слоју дебелом до 25 центиметара. При том треба пазити да се крајеви грана постављају према ивици лежаја, а да се врхови испреплићу у средини.

На четири рашље забодене у земљу положи се две мотке по дужини лежаја и споје ужетом. Дугачко тање шибље врбе (или нечег сличног) уметне се у слоју од 10 см између ужета и лежаја је готов.

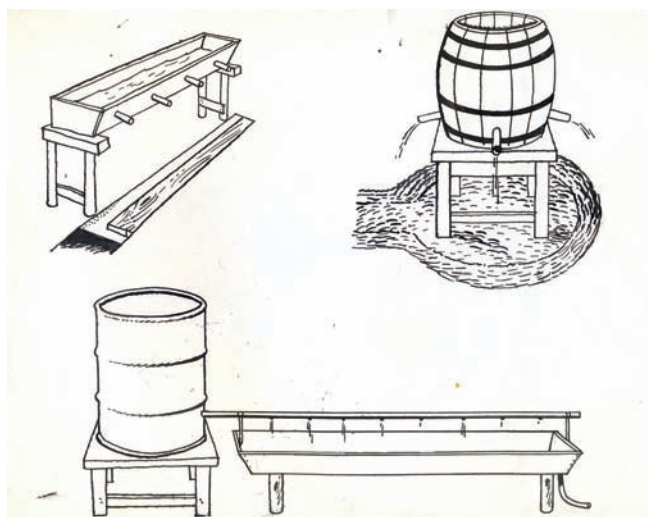
Пољски бојлер и пећ

Лимена бурад и веће конзерве, уз други приручни материјал, могу послужити за израду пољског бојлера, односно пећи за печење хлеба

Кад у близини нема ни реке ни потока, приликом вишедневног боравка у природи, треба обезбедити и пољско купатило, што је нарочито значајно за јесење и пролећне дане. При томе је најтеже направити бојлер. Али, машта и могу труд много тога. За пољски бојлер треба обезбедити лимено буре. Уз постојећи отвор, на њему треба пробушити још један и то на конусном делу. На постоље направљено од дрвених облица треба учврстити буре и премазати га слојем блата (служи као изолација да се загрејана вода брзо не охлади). У постољу обавезно треба обезбедити простор за ложиште.

Слично бојлеру може се израдити и пећница за хлеб и припрему јела. При том се ваља послужити лименом бачвом или сећи данце лименог бурета.

Пећ за печење хлеба (за више десетина килограма на дан) може се направити од дрвених облица и блата. Најважнији детаљ приликом израде пећи је под. На трасирано земљиште прво се стави слој пепела или ситног песка, дебљине 8–10 см и поравнати тако да се задржи пад 10–12 см према такозваној челној линији пећи. Преко слоја пепела пљоштимице се поређају цигле једна до друге, паралелно са осом пећи или лепеза-

Уз машту и труд много тога се може направити, на пример бојлер, умиваоник...

сто у виду листа папрати. Цигле се потом благо побиију и учврсте у песак, тако да се тешко помичу и да површина пећног пода буде равна плоча нагнута према чеonoј линији. Простор између цигли, по могућности, треба попунити малтером од шамотног праха или малтером од иловаче, помешане са 10 до 15 одсто ситног песка. Ти простори могу се до половине попунити пепелом, а онда малтером. Ако нема пепела и ситног песка, испод цигли се може ставити обична земља помешана са плевом, или шљунак помешан са земљом, затим ковачка шљака, пепео помешан са песком, истуцана цигла, цреп и слично.

Под пећи може се начинити и од пластичног камења. Не долази у обзир камен кречњачког порекла зато што није постојан на високој температури.

КАКО ДО ВАТРЕ

После точка, једно од највећих човекових открића је ватра. Свет без ватре, и уопште без различитих видова сагоревања материје, био би много сиромашнији.

Научници претпостављају да је човек ватру открио посве случајно. Највероватније након што је нека муња запалила дрво или шикару. Испрва се плашио те „ђавоље магије“, а касније је упознао све њене благодети и припитомио је. У пећини је прачовек данима одржавао ватру, јер се плашио да се не угаси, а није знао како да је властитом руком поново потпали. Она га је грејала, а на пламену је пекао месо и справљао другу храну.

Изрека „Ватра је добар слуга, али и зао господар“ позната је свима. У једној реченици много тога је речено. Зато с ватром ваља опрезно баратати. У многим крајевима, нарочито у густим шумама, ложење ватре је строго забрањено. На то упозоравају и посебни знаци. Тамо где је дозвољено ложити ватру треба водити

рачуна о основним правилима, тим пре што и најмања искра која остане када се ватра угаси може постати узрок пожара.

У шуми се ложи мала ватра

Ватру је најбоље заложити у близини воде, како би у случају потребе могла брзо да се угаси. Уколико се ложи у шуми, требало би добро припремити терен: круг за ватру пажљиво очистити од сувог лишћа, гранчица, шишарки и слично. Саветује се да се ложи мала ватра, јер је велика веома опасна у шуми и „гута“ много дрва. Важно је не напуштати простор где гори ватра, чак ни на неколико минута. Пре одласка на спавање или пре напуштања терена ватру треба пажљиво гасити водом. Не сме остати ни комад жара.

Није исплативо правити компликованије типове огњишта када се у природи борави један или два дана.

Кресиво и труд

Ватра се може заложити ако се таре дрво о дрво. То је спор али ефикасан начин. Може и кресивом (нарочитим каменом) који запали труд (врста гљиве која живи као паразит на стаблу дрвећа, а просушена употребљава се за паљење ватре кресивом, огњилом). Ватра се може изазвати и пропуштањем сунчевих зрака кроз сочиво двогледа, батеријске лампе и других оптичких помагала. При том сочиво треба поставити тако да се запаливи материјал нађе у „жижи“ сунчевих зрака. Други је начин употреба кресива. Реч је о мањем комадићу челика и камена. Ударањем једног о друго производе се искре, односно варнице, које треба управити на запаливи материјал. Најбоље средство за паљење је труд. Он се добија од гљива које расту на стаблима букве, храста, дуда или шљиве. Најбољи труд добија се кувањем зреле гљиве у води, у коју треба ставити пепео. После дужег искувавања, гљива се осуши и добро истуче. Тако добијен труд је мек као памук и веома лако се пали. Ако нема могућности да се гљива кува, онда је треба што боље осушити и истући. Уместо труда може да послужи и добро осушена маховина. Чим се примети дим значи да је дошло до паљења, па одмах помоћу сувог иверја, сламе, сена, шушња и другог лакозапаливог материјала ватру треба постепено појачавати.

Најбоље средство за паљење је труд

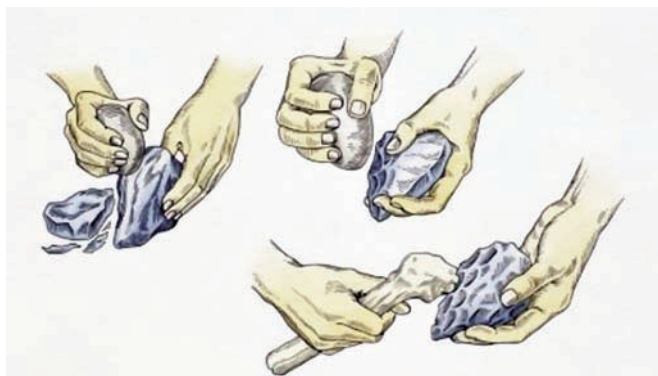

Ако се припреми луч од боровог дрвета, а то су танке цепке (добијају се када се ножем или оштром секиром издеље облица или цепаница од боровине) богате смолом, неће бити великих потешкоћа при припремању ватре.

Да би се могла наложити добра ватра, мора се знати какав ће се материјал употребити. Потребне су три врсте материјала да би се упалила ватра: за потпалу, за разгоревање (разбуктавање) и горивно дрво.

Материјал за *пошћивање*, мора бити такав да се лако упали једном шибицом. Ако су то гранчице, морају бити потпуно суве и не смеју бити дебље од шибице. Међутим, ако су гране дебље, морају се састругати или исецкати ножем. Ако у ту сврху послужи црногорично дрво, добија се одличан материјал за потпљивање ватре.

За *разгоревање ватре* добро ће послужити суве

Искре из камена

гране, које не смеју бити предебеле, највише дебљине прста на руци и дужине 10–20 центиметара. Веће гране треба расцепити.

Горивно дрво је онај материјал који даје ватру и којим се ватра може одржавати. У ту сврху потребно је наћи дебље комаде дрва или гране, од чијих величина и дебљина зависи врста ватре. Најбољу ватру даје храстово, буково или грабово дрво.

Важна *правила* за *ложење ватре* ватру треба ложити ситним гранчицама. Ако се на ватру натрпа густо грање, угасиће се. Приликом *ложења* не треба употребљавати рачвасте гране, јер их због превеликог размака пламен не достиже. Препоручује се пажљиво *слагање дрва* за ватру, затим дрво које може да се *цепа*. *Корење* даје јаку топлоту. Гране које се налазе испод сувог лишћа не треба употребљавати, јер су углавном *труле*, а такво дрво слабо гори

Тајна је у ситној грађи

Боравак у природи, на излету, биваку, а посебно на логоровању у шуми готово је незамислив без коришћења ватре, било да она служи за кување, грејање, осветљење, сигнале или у друге сврхе. Зато је добро

упознати бар неколико типова практичних огњишта и ватришта.

Опште је правило да ватру треба почети *слагати* – подлагати сасвим ситним гранчицама. Следећа два правила односе се на *ваздух*:

- густо *наслана дрва* гуше ватру јер нема ваздуха (дрва не смеју бити прилегнута једно уз друго);
- *ложење грањем* или *гранама*, које се *рашљају* на све стране, такође није успешно, јер има превише ваздуха, односно превелик је размак између грана, па их пламен не досеже и ватра се не *разгара*.

Опрез због пожара

И најмања заостала искра може проузроковати пожар. Зато ватру треба *ложити* у близини воде. Ако се ватра *ложи* у шуми, *терен* предвиђен за то треба пажљиво *очистити* од сувог лишћа, грања, шишарки и слично. *Веома* је битно да се ватра *ложи* на *чистој* и *тврдој* земљи. Препоручује се *мала* ватра, јер су велике ватре и *ломаче* опасне за шуму и „*гутају*” много дрва. Ватру *никада* не треба *напуштати* да би се у *међувремену* обавио неки други посао. Пре *одласка* на *спавање* и при *напуштању* терена, ватру треба *угасити* водом.

Сочиво уместо шибице

Данас је лако запалити ватру. Шибице, *упаљачи* и друге *направе* уштедели су много времена и труда. Ако се *крене* у природу и не *понесе* се ни једно ни друго од тих *једноставних* помагала, не треба *очајавати*. Ватра може да се *запали* *пропуштањем* *сунчевих зрака* кроз *сочиво* *двогледа*, *батеријске лампе* и др. При том се *сочиво* *поставља* тако да се *запаливи* материјал *нађе* у *жижи* *сунчевих зрака*.

Уместо *труда*, може да *послужи* и добро *осушена* *маховина*. Чим се *примети* *дим*, значи да је *дошло* до *паљења*, па *одмах* *помоћу* *сувог иверја*, *сламе*, *сена*, *шушња* и *другог* *лакозапаливог* материјала ватру треба *постепено* *појачавати*. Ако се може *набавити* *луч* од *боровог дрвета* (танке *цепке* богате *смолом*), неће бити *великих* *потешкоћа* за *паљење* ватре.

За ватру је *боље* дрво које *цепамо* него *облице* с *кором*. *Корење* даје јаку *топлоту*. Не употребљавајте гране које се налазе испод сувог лишћа, јер су *редовно* у *стању* *труљења*, а такво дрво слабо гори.

Ноћна ватра

Када се ватра *ложи* *ноћу*, да се не би често *стављало* *грање* и да пламен не би био велик, најбоље је *ложити* ватру *дебелим* *балванима* или *ископаним* *пањевима*.

Уместо *ситних* *гранчица*, за *подлагање* ватре *одлично* *служи* *тзв.* *ватрин* *цвет*. За *израду* *ватриног* *цвета* *веома* је важно *имати* *суво дрво* и *оштар* *нож*. *Кад* је *цвет* *готов*, *убоде* се с *обрнуте* *стране* у *земљу* и *почне*

Ватра се може запалити приручним средствима – на пример трењем узице о дрво

са слагањем грађе (ситних цепаница, гранчица и облица) за ватру.

Важна правила

- Не ложите ватру где је забрањено и поштујте истакнута упозорења.
- Ако морате ложити ватру у шуми, добро припремите терен. Пажљиво га очистите од сувог лишћа и гранчица, шишара како би земља била чиста и тврда.
- Ложите малу ватру. Велике ватре и ломаче веома су опасне за шуму и троше много дрва, а и мале ватре могу дати велику топлоту ако се правилно наложи.
- Не напуштајте ватру! Не остављајте је да гори сама ни неколико минута. Нека је неко увек крај ње.
- По могућности ложите ватру у близини воде. Ако ложите ватру подаље од извора или потока (односно корита реке или језера), припремите канту с водом или песком, како би у случају потребе могли брзо да је угасе.
- Пре одласка на спавање обавезно угасите ватру (ако неко није задужен да пази на њу), поливањем водом или посипањем песком. И када ватриште изгледа посве угашено, могуће је да се негде на дну крије искра која ношена ветром може изазвати пожар.

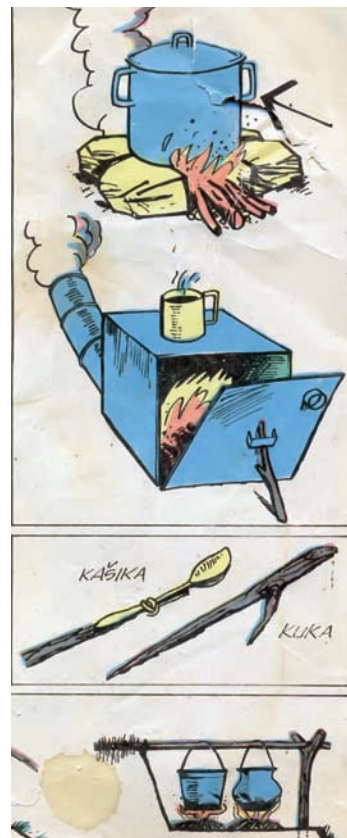
ОГЊИШТА

Обично ловачко огњиште састоји се од две сирове класе, а може се направити и од камена. Размак између класе и висине рашљи прилагођава се величини посуде за кување.

Рефлексионо огњиште гради се тако што се укосо и паралелно забоду две мотке (високе 60–70 cm), међусобно удаљене око 30 центиметара. Изрежу се класе од сировог дрвета дужине око 50 центиметара. Те класе се наслажу једна на другу на косо забијене мотке и тако се добије коси зид. Зид може да се поплоча тањим каменим плочицама или да се премаже слојем

иловаче или блата. Ветар треба да удара о зид, а не да дува постранце и односи топлину. За рефлексионо огњиште потребна је јака ватра, а најчешће нам служи за печење меса на ражњу или за грејање.

Подигнуто огњиште веома је практично за дужи боравак на логоровању мање групе, између осталог и зато што се не мора сагињати приликом кувања. Од тежих и сировијих облица сложи се пагода, која се ради сигурности може причврстити ексерима или жицом. Отвор на врху пагоде затвори се тањим пружем, на које се стави дебел слој иловаче (може и азбестна или лимена плоча) и на њој се ложи ватра. Са стране се укопају две рашласте мотке, које ће служити као носачи за котлиће.

Импровизовано огњиште

Руковање плинским кувалом

Приликом руковања плинским пламеником вреди посебно упозорење. Прво треба проверити да ли боца пушта плин. Разводни вентил или регулатор притиска морају бити атестирани, а разводно црево на већим боцама исправно. Пре него што се приступи припаљивању плинског кувала треба проверити да ли је вентил био затворен, како не би дошло до експлозије услед велике концентрације плина у простору где се кувало налази.

Спајање две обале

Када, на пример, војска одлази са места таборовања, треба уклонити све трагове боравка, осим мостова који ће служити становништву и онима што ће тек походити природу.

Стара народна мудрост учи да никада иза себе не треба рушити мостове, ако за то нема преке потребе. Јер да би створили мост, ма и од обичног дебла, треба уложити велики труд. Вишљасте грађевине које спајају обале великих река граде се и по неколико година и веома су скупе. А, опет, колико год да је мостова, никад довољно. Јер људи би да пређу на другу обалу готово у сваком делу речног тока.

Колико год су потребни велики мостови, још више значе они с малим распонем, који спајају обале речица

Колико год су потребни велики мостови, још више значе они с малим распоним, који спајају обале речица и потока

и потока. Зато приликом дужег боравка у природи ваља учинити и корисно дело. Сваки нови мост добро ће доћи околном живљу и свима који одлазе у природу.

Да би се обезбедила потребна грађа од алата је неопходна тестера, секира, крамп или ашов и чекић. За спајање дрвене грађе користе се ексери. Ако нема ексера може се употребити конопац или канап.

Пре него што се почне с резањем грађе, ваља се одлучити за врсту моста, измерити корито реке и на основу тих величина обезбедити потребан материјал. Приликом спајања конструкције треба водити рачуна о потребним ослонцима стубова и других делова моста.

Употреба падобрана

У условима опстанка падобран представља право богатство (одећа, заклон, санитарски материјал и шта све не!). Зато (имајте на уму) поступајте рационално са том скупоценом опремом. Падобрану се намена може променити само у условима крајње оскудице, када не постоји друго решење.

Падобран се може наместити на штапове (Индијанци користе кожу) или се веже за грану и причврсти за земљу.

Материјали за израду патената (разне направе од приручног материјала – облица и канапа – којима се ствара комфор у природи) у шатору су тање или дебље

пруће различитих облика, шибље, облице, даске и сл. За израду патената на логоровању уз море употребљавају се трстика, камење, чешери црногорице (шишарке) и слично.

Патенти су разне полице за личну и колективну опрему, клупице за седење, столице, вешалице за одећу, сталци за обућу, полице за књиге, полица за ранац, свећњаци...

Данас су у употреби веома модерна тела и уређаји, међу којима су бензински и нафтни агрегати за производњу електричне енергије, плинске светиљке различитих модела (с прикључком на боцу или улошком за замену), акумулаторска расветна мрежа и батеријска расветна мрежа. Мање савремене светиљке, али доступније, јефтиније и често практичније су фењер, петролејка и бензинска светиљка. Батеријска светиљка и обична парафинска свећа ипак се најчешће користе на логоровању за расвету у шатору, а свећа, фењер и плинска светиљка користе се и као извори грејања у шатору.

На шумским логоровањима углавном се граде кухиње од приручног материјала (облица, мотки и сл.), а на таборовањима уз море кухиња треба да буде у чврсто изграђеном објекту, с плинским кувалом.

Хигијена судова

Посебна брига мора се посветити посућу за припрему јела. Судове обавезно треба прати у топлој води с употребом детерџента. Након тога, посуђе се испере у текућој хладној води, макар се импровизовала вода текућица употребом канте и пипе или канистра и славине.

Кад нисмо сигурни да имамо проверено здраву воду за испирање, у њу додајемо и дезинфекцијско средство (нпр. асепсол). Након прања судови се ређају да би се исцедило и осушило на полице које смо направили. Ако се посуђе брише, крпа треба да буде потпуно чиста.

Магацин за храну

Магацин (економат) за храну је објекат у који се смештају намирнице донете на логоровање или набављене у околини логора за дневну употребу. Најпогоднији за економат је шатор с двоструким кровним платном, затим шатор у шатору или обичан шатор наткривен шаторским крилом или церадом. Намирнице се смештају на полице, заштићене од инсеката и штеточина. Лако покварљиве намирнице чувају се у правом или импровизованом хладњаку. Пожељно је и потребно да магацин буде смештен у близини кухиње, у хладовини. О намирницама, као и о реду у економату, бригу води економ, који у посебној књизи води евиденцију о набављеним и издатим намирницама за припремање obroka.

Прање судова

Трпезарија и хладњаk у природи

Трпезарија се гради да би се културно и хигијенско јело. У току дана може да послужи и као учионица, а за време кишних дана и као место окупљања. Основни елемент трпезарије је дрвена конструкција од грађе из шуме, а може бити и конструкција од неког другог материјала. Кров трпезарије је од кераде или најлона, а унутрашњост се састоји од клупа за седење и столова, који су ради лакшег чишћења покривени пластичним фолијама.

И без електричне енергије, односно плина може се имати хладњаk за чување лако кварљиве робе и намирница.

Хладњаk укопан у земљу израђује се тако што се у хладовини ископа одговарајућа јама. Величина јаме прилагођава се количинама намирница које ће се чувати. Ископана земља користи се за израду заштитног насипа око хладњака. Изнад хладњака направи се поклопац од даске или прућа са заштитним најлоном. Ако нема дебеле хладовине, хладњаk се наткрије церадом

Мања трпезарија

или шаторским крилом. У хладњаку се могу уградити и полице. Најпогодније је да се такав хладњаk смести у економат за намирнице.

Хладњаk у води и изнад воде

Хладњаk у води је најједноставнији за израду. Зависно од дубине воде и места где се остављају намирнице, потребна нам је посуда с херметичким затварачем и неколико метара канапа. Намирнице се ставе у посуду и херметички се затворе, завежу канапом и спусте на дно воде у којој се хладе. Понекад је потребно посуду отежати тегом. Други крај канапа, наравно, веже се за дрво, камен или стену, како хладњаk не би „побегао“.

Хладњаk изнад водене површине веома је практичан, но за његово постављање потребно је више труда. У дно реке или потока, уз обалу на хладовитом месту, угради се дрвено, метално или камено постоље. На постоље изнад површине воде постави се одговарајући носач равне површине од даске или прућа. На носач може да се монтира полица за стављање намирница, којима је потребна нижа температура. Изнад таквог хладњака може се поставити и кров од шаторског крила или прућа, како би се намирнице заштитили од труња и прашине.

На сличан начин и од истог материјала могуће је направити и хладњаk у облику сплава.

ХИГИЈЕНСКО-САНИТАРНИ ОБЈЕКТИ И ПОТРЕПШТИНЕ

О хигијени и здрављу на логоровању одлучује се већ приликом избора терена за логор. Први услов је довољно здраве питке воде.

Места за снабдевање питком и водом за прање морају бити у непосредној близини логорског круга и свакодневно непрекорно чисти.

Личној и колективној хигијени треба посветити нарочиту пажњу, од редовног јутарњег умивања, прања руку, ногу, зуба, мењања рубља, до коришћења латрине – клозета (а не заклона иза грмља).

Саставни део хигијене на логоровању је и уредност шатора и личних ствари у њему. У току дана улазне странице шатора држе се отворене због луфтирања.

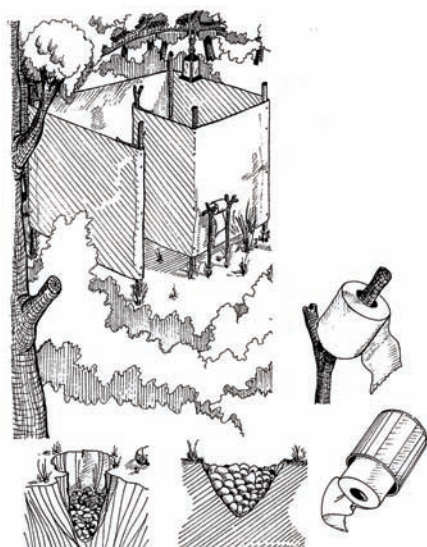
Латрина (пољски нужник)

На логоровању уз језеро или море латрина (клозет) свакако би требало да буде чврст санитарни чвор са одводном канализацијом или цистерном за одлагање, која се може машински празнити. На терену уз море који нема чврст објекат, а добијено је санитарно одобрење, гради се латрина као и на шумском логоровању.

Латрина се гради на више начина. Најједноставнији, а уједно и најлакши је градња чувавца. У односу на седеће пољске тоалете, латрине чувавци имају предност јер су стабилнији и лакше се чисте.

Број латрина одређује се према броју учесника логоровања. У односу на прописане хигијенско-заштитне мере, једна латрина одговарала би за највише 20–30 учесника логоровања. О величини клозетске јаме (дубини) одлучиће конфигурација тла на којем се логорује. Њена минимална дубина не би смела да буде испод једног метра. Латрина се свакодневно чисти и дезинфикује одговарајућим средствима (раствор халамида, хлор, живи креч и сл.). Кад се јама напуни до највише три четвртине, мора се затрпати земљом и градити нова.

У логору мешовитог састава потребно је градити засебне латрине за особе женског и мушког пола.

Латрина

Непријатни мириси из клозетске јаме најбоље се неутралишу повременим посипањем пепела, који се црпи са ватришта, односно са места где се на горућим дрвеним облицама припрема храна.

Латрина се прави на месту удаљенијем од логора, мало увученом у шуму, по правилу низводно од воденог тока крај којег се логорује. Прво се ископа одговарајућа јама, на њу се стави изграђени оквир од даске или раскаланих (фигуративно учвршћених) облица од тањег дрвећа или дебљих мотки. У средини се остави одговарајући отвор за вршење нужде. Око јаме се направи заклон од јуте или кровне лепенке (терпапира), или густо сложених гранчица црногорике, а ваљало би сматрати обавезним и наткривање.

Користећи грађу из шуме, шаторско крило, кровну лепенку и пластичну даску за седење, може се саградити квалитетна седећа латрина.

Јама и корпа за отпатке

Јама за отпатке копа се на удаљености 20–30 m од кухиње, а о њеној величини одлучиће терен и његова погодност за копање, број учесника логоровања и колико дуго се остаје на том месту. Ако за време логоровања није довољна једна, копа се и друга.

У току дана отпаци хране држе се у затвореној металној или пластичној посуди, а остали отпаци у корпи

за смеће. Обавезно једном дневно празне се посуде и корпе и засипа јама дезинфекционим средствима и лажним слојем земље. Пожељно је да се за јаму за отпатке направи и поклопац и тако спречи евентуални приступ дивљих или домаћих животиња (свињама, псима).

Ако се таборује на уређеним теренима, попут кампова, треба користити контејнере и вреће за смеће.

Корпе за отпатке израђују се од шибља, посебно од врбових грана, плетене траве, а најпогоднији материјал је лесково пруће за израду конструкције и плетер од врбовог шибља. Може послужити и кора од употребљеног дрвета. За одлагање отпадака може послужити, наравно, и најлон врећица или картонска кутија.

Хигијена на логоровању

На сваком логоровању које у близини нема чисту текућу воду (реку или поток) мора се импровизовати уређај с текућом водом за умивање, а импровизовани туш употребљаваће се за купање.

Да би се предупредиле нежељене последице обавезно је прање руку пре и после јела и после обављања физиолошких потреба.

Од неколико мотки, нешто шаторског платна (или гушће јуте), те туш-канте, канапа и, евентуално, неколико дасака за под (добро ће послужити и крупни шљунак за уређење одвода воде), израђује се логорско купатило. Ако нема туш-канте, с мало труда може и обична канта, помоћу танког лима (евентуално картона и платна), да се оспособи за то.

За време логоровања учесници сами перу рубље и остале делове упрљане опреме. За сушење одеће, рубља и опреме потребна нам је сушионица, а то је један од најједноставнијих објеката на логоровању. Може се израдити на различите начине.

ОСТАЛИ ЗАЈЕДНИЧКИ ЛОГОРСКИ ОБЈЕКТИ

Шта рећи о заједничким логорским објектима, када већ и сам наслов говори да су то објекти од интереса за заједнички живот на логоровању. За подизање неких треба више физичког рада.

Заједнички логорски објекти су јарбол и јарболиште, улаз – капија, осматрачница – сигнална станица, мостови, ватриште, ограда, путокази, огласна табла и степенице.

Јарбол и јарболиште

Јарбол који служи за подизање заставе не мора увек бити од витке и високе јеле. Може се начинити од било ког тањег и вишег дрвета које се нађе на терену

Јарбол

на коме се логорује. Да се не би секло дрво ради јарбола, застава се може подизати и спуштати и уз помоћ два ужета – једног које је везано између два дебла и служи као носеће уже и другог којим се подиже привезана застава.

Приликом подизања јарбола, посебна пажња обраћа се на сигурност учесника при рушењу дебла, а затим и приликом његовог подизања и укопавања у земљу. Опасност да се на неком сруши – стално вреба!

Док је јарбол полегнут на земљи, уре-

де се алке за провлачење ужета и начин везивања заставе. Постави се вучно уже за заставу и почиње с подизањем јарбола. Уз довољно ископану дубоку рупу привуче се јарбол, ако је већи и тежи прислоне се дебеле облице или класе. Затим се спреме сигурносна ужад за придржавање и помоћне рашље за подизање. Поступно се подиже јарбол, а кад се усправи, учврсти се набијањем земље и камења и осигура помоћним гредицама, које су такође делом укопане у земљу.

Јарболиште је терен непосредно око јарбола и, будући да је то место за свечаности, треба га уредити што пригодније. Шири простор око јарболишта је збориште. Ту се учесници логоровања постројавају приликом подизања и спуштања заставе, читања дневне заповести и у неке другим свечаним приликама.

Улаз у логориште – капија

Капија је улазни објекат у логориште и може се градити на више различитих начина и у различитим комбинацијама. Основне комбинације су: самостална улазна капија или комбинација капија и мост, затим комбинација капија – осматрачница.

Материјал за израду капије је дрво које се нађе на терену на коме се логорује, а може бити и донети материјал, тј. прерађено индустријско дрво, метална или пластичина конструкција. На логоровању уз море, где нема великог избора грађе, с мало маште, нешто ужаци и заставица (сигналних, морнаричких или сл.), може се, такође, направити леп и функционалан улаз у логорски круг.

Добро је пре одласка на логоровање припремити скицу или цртеж жељене капије, а затим се на терену прилагодити расположивом материјалу. На земљи

се споје основни делови и ископају положајне јаме за укопавање носача капије, довољне ширине и дубине. Након тога, уз снагу руку учесника логора, или ако се ради о већем објекту уз помоћ ужади и дрвених маказа, приступа се подизању капије. Ако је капија једноделна, посао је брзо готов, а ако је вишеделна, онда се подиже део по део капије и спаја их у ваздуху.

Осматрачница – сигнална станица и путокази

Осматрачница се употребљава за осматрање околне где се логорује и за увежбавање сигнализације на даљину помоћу сигналних заставица дању и батерија ноћу. Може се градити самостално и у комбинацији с неким другим објектом. Материјал за градњу је дрво које се пронађе на терену где се логорује, а изузетно се гради металним грађевинским цевима.

Осматрачница

Будући да су осматрачнице углавном већи и тежи објекти, посебна пажња мора се обратити на сигурност учесника логоровања који подижу осматрачницу. Елементи осматрачнице, као и код других већих објеката, сложе се и споје на земљи и подижу део по део. Након тога се спајају и укопавају.

Путоказима у логорском кругу обележавају се правци кретања, ка сваком појединачном објекту или терену, а то је упозорење на властито место логорског круга. Ради се од различитих материјала: пруће, кора, расечена облица, донете дашчице...

Огласна табла

И за време логоровања мора се размишљати о размени дневних информација, а за то служи огласна табла. Може бити смештена било где, а најбоља су места где се најчешће и највише окупља: јарболиште, трпе-

зарија и круг логорске ватре. Најчешће се праве од дасака, прућа, испреплетених канапа, разапете коже, картона...

Огласна табла може висити на ужету, бити на направљеном сталку или једноставно прибијена, рецимо, на носач крова трпезарије. Пожељно је да се изнад огласне табле направи заклон (мала стреха), а евентуално и да у близини буде смотани најлон за заштиту целе огласне табле од кише. Најчешћа обавештења на огласној табли су: дневне зидне новине, јеловник, дневни ред рада, распоред дежурства (страже), реализација активности...

Степенице

Понекад је до неког објекта (извора, на пример) или чак до логорског терена потребно израдити приступне степенице. Најбољи и најпогоднији материјал је онај који је на терену. Све врсте степеница углавном се морају закопати, осигуравати потпорним стубићима, како не би дошло до одроњавања земље и материјала од којег су грађене степенице.

Материјали за логорске објекте

Све што може да затреба треба направити на логоровању. Разуме се, то не значи одбацавање савремених техничких средстава, која су на располагању. Све треба користити, па уз објекте и патенте које сами израдимемо имаћемо јефтино и удобно логоровање.

Свакако, пре него што се крене, треба се обавестити о свим детаљима: када, шта, од чега и чиме ће се радити. Логорски објекти и патенти могу се начинити од различитог материјала: дрво исечено у шуми и индустријски прерађено дрво (даске, летве и сл.), затим метални материјали (ексери, шrafoви, жице, цеви, алуминијумски профили, лимови итд.), па пластични (синтетички) материјали (фолије, плоче, врпце, црева, цеви итд.).

Треба се прилагодити месту и терену на којим се логорује. Зна се – најлепши јарболи су они од високе и витке јеле, али ако на терену где се таборује нема црногорице или је ретка, а није ни одобрена сеча таквог дрвета, онда ће се јарбол или било који други објекат израдити од онога што терен нуди. Треба се прилагодити условима боравка и радити оно што се може. Никада захтеви не смеју бити већи од могућности на терену.

Из комбинације дрвета и металних склопова могу се направити склопиви и преносиви трајни објекти. Сви објекти у одређеним склоповима припреме се за транспорт у жељеној величини и материјалу и допреме до места логоровања. Учесницима онда преостаје да их сложе, разврстају и користе за оно за шта су намењени.

Најчешће употребљавани материјал за израду објеката и патената на логоровању је рашљаста грана или мотка. Рашљаста грана има веома важну улогу

Капија, табор

у стварању логорског комфора, било да се ради о личним или колективним патентима или објектима.

Што се количине и врсте дрвене грађе тиче, она се обезбеђује за све таборске потребе обарањем дрвета. Поновићемо да то може да се чини само у случају крајње нужде, односно ако одобри шумар. Но, независно од тога, увек ваља питати старешину логоровања на ко месту и која дрва у шуми се може сећи. Стабло се одсеца што ближе земљи. Поручено стабло се извлачи на чистину и добро обради, тако да се већина материјала искористи. Треба очистити терен где је дрво срушено, а вишак грања однети у логор, како би опслужило за друге потребе.

За грађу се користи обично мање вредно дрво од јове (јохе, расте уз реке и потоке), врбе и граба. Висока шума се штеди у свакој прилици.

На крају

Љубитељи природе добро знају колико је битно придржавати се упутстава датих у овом прилогу, насталом као сабрано искуство многих намерника који су боравили у природи. Верујемо да ће они који буду дуже боравили под отвореним небом стваралачки примењивати ова својеврсна правила, те да ће се изнедрити и многа боља решења.

Не сумњамо, такође, да ће свако ко се нађе у невољи или му недостаје неко елементарно средство за живот и рад у природи, захваљујући унутрашњој покретачкој снази, пронаћи у датим околностима најбоље решење за превазилажење проблема. ■

